

Delavska enotnost

Glasiło Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

Ljubljana, 18. septembra 1997 ☆ številka 31 ☆ letnik 56

PROTESTNI SHOD **skei** LJUBLJANA '97 – ZA BOLJŠI JUTRI

DOBIMO SE 24. SEPTEMBRA NA TRGU REPUBLIKE V LJUBLJANI

SKLIC KONFERENCE ZSSS

Predsednik ZSSS Dušan Semolič sklicuje 24. septembra ob 11. uri na Trgu republike v Ljubljani izredno konferenco ZSSS. Zveza predlaga sindikatom dejavnosti in območnim organizacijam, naj istega dne, ob isti uri in na istem kraju skličejo svoje organe.

VABILO ZASAVCEM

Na protestni shod vabi sindikalne zaupnike in člane tudi Ciril Urek, sekretar območne organizacije ZSSS v Zasavju. Avtobusi bodo udeležence čakali v Hrastniku, pred TVD Partizanom ob 8.45, pred Revirskim muzejem v Trbovljah ob 9.00, na Avtobusni postaji v Zagorju pa ob 9.15.

ZAKAJ V PRESTOLNICO?

Zakaj protesti Svobodnih sindikatov v Ljubljani in drugod po Sloveniji?

Zakaj shod "Ljubljana 97"?

Zakaj zbrati toliko ljudi, sindikalnih zaupnikov, iz vseh podjetij in krajev v Sloveniji?

Zakaj vse te stavke, ki so jih organizirali Svobodni sindikati, se sprašujejo nekateri.

Zelo preprosto, to je edini način sindikalnega boja, da pristojne državne institucije opozorimo na probleme delavstva in da tudi delodajalskim organizacijam jasno povemo, da se z nekaterimi rešitvami, ki jih predlagajo posamezne institucije, ne strinjamo in hočemo drugačne, bolj pravične, ne takih, kot so jih naložili sedanji zakoni in sedanja praksa. Preveč je bilo storjenih krivic v preteklosti, da bi lahko sindikati nemo in molče spremljali nekatere predlagane zakonske rešitve in sedanjo prakso obnašanja državnih institucij in delodajalskih organizacij. Vse, na kar smo Svobodni sindikati opozarjali in kar smo predlagali na protestnih shodih, pa ni bilo upoštevano, se je žal uresničilo in obrnilo na škodo delavstva. Ker so do sedaj – tako je praviloma pokazala praksa – predloge Svobodnih sindikatov pristojne institucije v glavnem obšle pod krinko socialnega dialoga, upoštevale pa le takrat, ko smo Svobodni sindikati zahteve podkrepili s protestnimi shodi in stavkami, se je pokazalo, da so protestni shodi in stavke najučinkovitejše orožje sindikatov – Svobodnih sindikatov. Pravi trenutek in obveza za sindikat je, da delavstvo oziroma članstvo organizira v protestni shod, ko se združi toliko delavskih problemov in stisk, kot se jih je to jesen. Na eni strani narašča brezposelnost, na drugi pa je predlagano drastično zmanjšanje pravic brezposelnim. Že to je dovolj, da se zmanjša čas za prejemanje nadomestil za brezposelnost s 24 na 12 mesecev. Ali pa, da se postavi zgornja starostna meja za posebno zaščito delavk in delavcev s 55 na 50 let.

Podjetjem grozijo novi stečaji in še večja brezposelnost. Tam kjer pa do stečajev pride, je delitev stečajne mase praviloma taka, da delavcem ostanejo samo še drobtinice. Treba je reči: dovolj nam je stečajev in siti smo brezposelnosti. Živimo namreč v državi, kjer mladi pravijo: moje sanje – prva služba. Živimo v državi, kjer je zaposlitev že privilegij. Živimo v državi, kjer delodajalci najraje zaposlujejo za določen čas. Kot da ne vem, da zaposlitve in socialne države ni mogoče ločevati.

Delodajalske organizacije in združenja se ne želijo pogajati za panožne pogodbe, ki so jih prej na čuden način odpovedale. Če pa pogajanja že stečejo, je njihovo vodilo samo na manj. Na drugi strani pa individualne in menedžerske pogodbe rastejo kot gobe po dežju. Njihove plače gredo v višine, da lahko rečeš: od višine se ti zavrti. Ko pa gre za delavstvo, je spoštovanje kolektivnih pogodb spet slovenska posebnost. Od spoštovanja izplačila regresa, plač po kolektivni pogodbi, spoštovanja plačilnih dni itd., en sam nered, bi človek rekel. Za posamezne panoge ni pravih razvojnih vizij, banke so država v državi, za delovna in socialna sodišča in delovne inšpektorje se ne najdejo sredstva za njihovo boljše delovanje. Namesto da bi država napovedala odločen boj proti davčnim utajam, se raje gre krčenje socialnih pravic.

Pokojninska reforma ne obeta nič dobrega. Zrušili bodo medgeneracijsko pogodbo kot temelj sedanjega sistema, dvignili delovno dobo za ženske in dvignili starostno mejo za delavke in delavce. Kaj se obeta zaposlenim z novim zakonom o delovnih razmerjih, je spet zgodba zase.

Da se preprečijo te namere in številne krivice, je vredno organizirati protestne shode. Protestni shodi so del demokracije, so del človekovih pravic in svoboščin, zato so napadi na take shode napadi na demokracijo ter človekove pravice in svoboščine.

Ta shod bo civilna mobilizacija, ki izraža solidarnost in enotnost članstva – uprta v prihodnost, proti zmanjševanju delavskih pravic in za boljši delavski jutri.

Rajko Lesjak,
sekretar ZSSS

Takole so delavci Litostroja lani septembra korakali mimo parlamenta. Takrat so jim obljubili pomoč v vladni palači na Gregorčičevi cesti. Kaj se je od tega udejanjilo in zakaj bodo tokrat prav ti delavci v središču protestnega shoda SKEI, pišemo na strani 3

Popravek

V prejšnji številki Delavske enotnosti smo v članku »In vendar se premika« pomotoma zapisali, da bo KNG še pred 18. septembrom umaknil tožbo proti delodajalcem. Pravilno bi morali zapisati, da bo tožbo zaradi nepravilne odpovedi kolektivne pogodbe umaknil do podpisa nove kolektivne pogodbe. Za napako se KNG in bralcem opravičujemo.

Članstvo množično podpisuje podporo zahtevi sindikata tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije za novo kolektivno pogodbo dejavnosti, pravi Branka Novak. Nova pogodba naj bi uredila tudi plačilo za delo in druge pravice delavk v obutveni industriji, kjer so delovne razmere med najtežjimi, plače pa gredo v drugo skrajnost.

več na strani 3

Ekonomsko-socialni svet še ni uskladił stališče o spremembah zakona o zavarovanju za primer brezposelnosti.

stran 3

Piše: Rajko Lesjak

Državljeni drugega razreda

V zadnjem času nas sindikalni zaupniki opozarjajo na probleme oziroma pojave, ki morajo zaskrbeti v prvi vrsti sindikalne voditelje, sicer pa celotno družbo, če se ta šteje k evropski civilizaciji in evropski demokraciji. Še bolj pa morajo ti pojavi zaskrbeti državo,

ki se ima za pravno in je že članica nekaterih evropskih organizacij in želi v končni fazi postati članica evropske skupnosti. Za kakšne probleme oziroma pojave gre?

Pri stečajih podjetij, naj gre za tako imenovane programirane stečaje, stečaje, ko na novo nastane več by pass podjetij itd., se pojavlja tudi to, da delodajalci v na novo nastalih podjetjih zaposlujejo delavce in zaposlitev pogojujejo s tem, da ti niso in ne bodo člani sindikata. Kot hudič križa se izogibajo tistih delavcev, ki so bili sindikalni zaupniki v prejšnjih podjetjih. Da je mera polna, ponudijo tistim, ki ne bodo člani sindikata in sindikalni zaupniki, še višjo plačo. Na to nas opozarjajo sindikalni zaupniki iz podjetij. Tudi če je teh pojavov zelo malo, je prav, da se danes temu odločno reče: to je kršitev človekovih pravic in svobode sindikalnega organiziranja in včlanjevanja v sindikate. In temu se je treba upreti.

Slovenska ustava v 76. členu določa: "Ustanavljanje in delovanje sindikatov ter včlanjevanje vanje je svobodno."

Naj omenim samo še nekaj mednarodnih konvencij: Konvencija št. 87 o sindikalnih svoboščinah in o varstvu sindikalnih pravic v 11. členu pravi: "Članica mednarodne organizacije dela, za katero velja ta konvencija, mora ukreniti vse potrebno, da bo delavcem in delodajalcem zajamčeno svobodno uveljavljanje sindikalnih pravic."

Konvencija št. 98 o uporabi načel o pravicah organiziranja in kolektivnega dogovarjanja v 1. členu določa:

1. "Delavci morajo biti zavarovani proti diskriminaciji, ki bi ogrožala sindikalno svobodo na področju zaposlovanja.

2. Delavce je treba varovati zlasti pred dejanji, ki imajo namen:

a) da se delavec zaposli le pod pogojem, da se ne včlani v sindikat ali pa da iz njega izstopi;

b) da se odpusti delavca ali da se mu škoduje kako drugače zato, ker je član sindikata, ali zato, ker se udejstvuje izven delovnega časa ali pa s pristankom delodajalca v delovnem času v sindikalnih dejavnostih."

Danes, ko je delovno mesto in zaposlitev ter redna plača že privilegij, lahko gre družbeno ozračje na roko takim nameram, da pri zaposlovanju upoštevajo kriterije biti član sindikata ali ne. Človek se v stiski – brezposelnost pa je ena največjih stisk – in če je v stiski in nesreči še njegova družina – poprime vsake rešilne bilke, da ta svoj in družinski problem reši. Ko je na tehtnici, ali se odredi članstvu v sindikatu ali delovnemu mestu, ni potrebno ugibanje, kam se bo ta nagnila. Dodatno ta pojav zapletajo še okoliščine, ki so že dejstva, da delavci, ki dobijo zaposlitev po vseh teh stečajnih kombinacijah, o tem pogovorniku, biti član ali ne, raje molčijo. Če k temu ravnanju prištevamo še to, da danes v podjetjih najraje zaposlujejo delavce za določen čas, se sklepanju, da imamo v Sloveniji vse več državljanov drugega razreda, ni moč izogniti. Preprečiti tako obnašanje pri zaposlovanju, ki mu lahko preprosto rečemo neenakost pred zakoni, bi morala biti skupna naloga vseh sindikatov in pravnih institucij države. Za preprečitev takega početja je vredno za nekaj časa v sindikatih odložiti stare zamere in stopiti skupaj – za delavce in za sindikate gre. Ali bomo samo nemo gledali in zamahnili z roko, kot smo takrat, ko so v naši državi uvedli kadrovske kriterije – samo da je naš? Pustiti, da se sindikat in državi ta praksa preprosto zgodi, ni dobro. Če se bodo ti pojavi nadaljevali, bomo Svobodni sindikati opozorili mednarodne institucije, tako sindikalne kot državne, da gre v Sloveniji za kršitev sindikalnih svoboščin in za diskriminacijo pri zaposlovanju. Če zglede vlečejo, potem bo tudi država s svojimi institucijami preprečila tako početje.

ODMEVI

Pooblaščenec SKEI opozarja upravo Slovenskih železarn

JV zvezi z nekaterimi (dez-)informacijami in članki v medijih o stečajih in lastninjenju v koncernu Slovenske železarne sem kot posebni pooblaščenec SKEI Slovenije, prepričan da so vsi bivši in sedanji zaposleni v

koncernu SŽ oziroma v bivših družbah na lokacijah železarn prikrajšani za svojo lastnino. Vsi postopki so bili izpeljani mimo zakonskih podlag, zato bom s tem seznanil inšpekcijo za delo in nadzorni svet SŽ, v primeru hujših kršitev pa tudi javnega tožilca.

Navedel bom nekaj za sedaj najbolj perečih stvari.

Direktor koncerna SŽ gospod Umek je prekoračil pooblastila in zahteval od ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, naj se za zaposlene v SŽ upošteva splošna kolektivna pogodba. Vodilni zaposleni pa bi še kar naprej imeli plače po pogodbah, na čelu z direktorjem SŽ. Plače so po panožni kolektivni pogodbi javne, za plače po pogodbah o delu pa ni podatkov. Ne-

IZVRŠNI ODBOR SKEI V ADRII MOBIL PODPIRA PREDSEDNIKA

Izvršni odbor SKEI Adriie Mobil iz Novega mesta je ta terek obravnaval pisanje revije Mag prejšnji teden o »Svobodnem« sindikatu. Člani izvršnega odbora so enotno ugotovili, da so kritike na račun sindikata in predsednika neutemeljene. Zato bodo svojemu predsedniku Zvonetu Pavlinu še naprej zaupali vodenje organizacije. S svojimi sklepi bodo seznanili članstvo in predlagali, naj se izreče o podpori predsedniku in celotnemu izvršnemu odboru.

Za SKEI Adriie Mobil je bilo sporno zlasti:

»Sindikat naj bi oblikoval nekakšno nadzorno komisijo, ki bo bdela nad lastinjenjem.« Resnica je le, da si je prizadeval za ustanovitev sveta delavcev, ki je tudi oblikovan. V izvršnem odboru menijo, da je mogoče svet delavcev kamen spotike, saj bo hočeš nočeš ščitil interese zaposlenih tudi pri lastinjenju. Podatke o tem, koliko je Adria Caravan – predhodnica Adriie

Mobil – dolžna zaposlenim, pa je res pomagal pridobiti. Problem sploh ni majhen, saj Adria Caravan dolguje zaposlenim 631 milijonov tolarjev. Vsaj del tega zneska bi zaposleni radi uporabili pri lastinjenju Adriie Mobil.

»Zvone Pavlin je izgubil zaupanje pri večini članstva.« Pavlin pravi, člani pa potrjujejo, da je lani, ko mu je iztekel mandat, predlagal, naj evidentirajo nove kandidate. Takrat so Pavlinu dali polno podporo, bil je tudi ponovno izvoljen za predsednika.

Zvone Pavlin bo še naprej vodil SKEI Adriie Mobil

Vsi člani izvršnega odbora mu izražajo zaupanje tudi sedaj. Prepričani so, da bi kdo drug za članstvo zelo težko naredil toliko kot Pavlin. Ker je kot predsednik sindikata večkrat protestiral tudi zaradi plač, je tudi glede tega zdaj v Adrii nekoliko boljše. Ker pa vsi nikoli niso zadovoljni, bodo na prihodnjem sestanku predlagali članstvu, naj glasuje o podpori predsedniku. Dokaz, da SKEI dobro dela, so tudi člani KNSS-Neodvisnost, ki so skupaj prestopili v SKEI.

Pavlin odločno zavrača tudi očitke, da se je prilizoval vodstvu. Pravi, da je z vsemi ljudmi vedno le prijazen, ne ve pa, ali mu to vedno uspe. Glede šefovskih plač, za katere nekateri menijo, da so prevelike, pa

Pavlin pravi, da naj jih imajo, če tovarno vodijo v redu.

V Magu Pavlinu tudi očitajo, da je zaviral stavke. Pavlin pravi, da je le nezadovoljnim posameznikom včasih rekel, da za stavko ni dovolj razlogov. »Zato sem posameznikom tudi rekel, da stavke ne podpiram,« pravi Pavlin. Ni pa nasprotoval nobenim formalnim pobudam za stavke, Pavlin se jih tudi ne spominja.

V Magu je novinar Silvester Šurla še napisal, da se Pavlin in sindikat najraje ukvarjata z ozirom. Resnica pa je, da izvršni odbor ozimnice od leta 1994 ni več organiziral.

Izvršni odbor je po končani razpravi sklenil, da bo skladno z zakonom o javnem obveščanju Magu poslal svoje sklepe in zahteval, naj jih objavi. Območna organizacija ZSSS za Dolensko pa bo, kot je zagotovil njen sekretar Jože Miklič, proučila možnost civilne tožbe zoper novinarja Maga.

F. K., foto: S. B.

MNOŽIČNA PODPORA ČLANSTVA ZAHTEVI ZA NOVO KOLEKTIVNO POGODBO ZA TEKSTILNO IN USNJARSKOPREDELOVALNO INDUSTRIJO

Kot nam je povedala Branka Novak, sekretarka sindikata tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije, članstvo skoraj stodstotno podpira zahtevo za novo kolektivno pogodbo. Velika večina članov je podpisala tudi pisno podporo sindikatu. Natančnega pregleda pa v sindikatu še nimajo, saj vsak dan prejema velike kupe pošte. Republiški odbor sindikata se bo na tej podlagi konec tega ali v začetku prihodnjega meseca odločil o stavki ali dru-

gi obliki pritiska na delodajalce, ki glede sindikalnih zahtev še naprej molčijo. Zaradi molka so v sindikatu nekoliko začudeni, saj so izredno izdajo Delavske enotnosti poslali tudi njim. Da bi pogajanja, če bo do njih prišlo, lažje stekla, pa v sindikatu že pripravljajo svoj predlog nove pogodbe.

Novakova je obveščena, da zahteve za novo kolektivno pogodbo ne podpirata le sindikata dveh podjetij; V Filcu iz Me-

ngša naj bi bilo tako zaradi pasivnosti vodstva sindikata, v Predilnici Litija pa jim gre sedaj tako dobro, da za pritisk na delodajalce ne čutijo potrebe.

Tudi če se o novi pogodbi dejavnosti delodajalci res nočejo pogajati, bo treba sesti za mizo in se pogovoriti o rešitvi iz brezpravnega stanja, do katerega je prišlo potem, ko so delodajalci enostransko odpovedali pogodbo, pravi Novakova.

Podpisovanje podpore sindika-

tu tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije se bo nadaljevalo še prihodnji teden. Novakova pričakuje, da bodo podpise dobili skoraj iz vseh podjetij.

Tudi republiški odbor sindikata tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije bo prihodnji teden sodeloval na protestnem shodu SKEI. Na Trgu republike bodo podprli svoje kolege, saj so njihovi problemi podobni, mogoče še težji.

F. K.

verjetno je, da direktor koncerna SŽ niti ne ve, da so njegovi delavci plačani popanožni kolektivni pogodbi za kovinsko dejavnost. Do kdaj, pa naj sam ugotovi. Še več, vzel si je pooblastila in v teh težkih časih povečal davek koncerna od 1,2 odstotka na 2 odstotka od realizacije družb po lokacijah. Pred tem si je vzel koncern 1 odstotek od deleža dela, ki ga je ustvaril koncern.

Kljub temu, da so zakoni o sanaciji, privatizaciji in lastninjenju v razpravi v parlamentu, je prišlo do stečajev Jeklo livarne na Ravnah, Plamena Kropa in do by pass firme v Štorah, kjer je zaposlen samo direktor, vsi drugi pa so še vedno v Metalu Ravnah. Dolgoročno so delavci iz Metala in sodelavci iz Štor v negotovosti. Poudariti moram, da imajo zgoraj navedena podjetja z dolgo letno tradicijo, katere pa gospod Umek očitno ne pozna. K vsemu temu so pripomogle tudi zgrešene investicije na vseh navedenih lokacijah, na katere pa so nekateri pozabili in na njihove sinergijske učinke.

V tem kratkem času, v katerem je gospod Umek direktor Slovenskih železarn, nismo na nobeni lokaciji zasledili programa,

ki bi reševal probleme presežnih delavcev in predčasnih upokojitev. Zato je Svobodni sindikat SKEI na Ravnah na obisku pri gospodu ministru Ropu izpostavil problem financiranja logističnih centrov v SŽ. Z gospodom ministrom, sindikatom in direktorico logističnega centra gospo Stresovo smo se dogovorili, da gospa Stres pripravi finančni plan do konca leta 1997. Gospod minister je državnega sekretarja zavezal, naj skupaj z direktorico to realizira. V ta projekt so bili vključeni tudi vsi zaposleni na lokaciji, ki so podpisali pogodbo z logističnim centrom za predčasno upokojitev.

Jože Kolar, posebni pooblaščenec sindikata SKEI

Splošna kolektivna pogodba zadošča

Z velikim interesom sem prebiral v posebni izdaji Delavske enotnosti, namenjeni Sindikatu tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije, intervju s sekretarjem Združenja tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije. V njem je predvsem pohvala pogajalcem za SKP. Po-

vsem nezadovoljen in celo razočaran sem z odgovori o potrebnosti ali nepotrebnosti kolektivne pogodbe dejavnosti. Morda sem poklicno slep in ne najdem odgovorov in niti argumentov proti pogodbi dejavnosti celo v zadnjem odgovoru. Sekretar združenja pove, da ne bo problemov o pogajanju. Zakaj potem zadošča splošna pogodba?

Zdi se mi, da nekateri delodajalci kljub trdemu kapitalizmu in jasni definiciji plač kot stroškov poslovanja še vedno ne ločijo med plačo in osebnim dohodkom. Edina skupna stvar med tema dvema kategorijama pa je, da obe končata v žepih delavcev.

Stalno vztrajanje pri splošnosti in detajlizaciji v posameznih podjetjih je v nasprotju s tržno logiko. Podjetja se v pomanjkanju konkretnih in za dejavnost značilnih osnov (beri osnovnih plač po tarifah in plačilnih razredih) zapro sama vase, ne glede na trg in tržno dogajanje. Znano, mar ne, iz časov družbenega dogovarjanja.

Raziskave strokovnjakov in mnoge analize mednarodnih organizacij ter institucij celo napotujejo na dejavnost kot osnovo za oblikovanje pravic in obveznosti med delavci in de-

lodajalci. Splošnost se nadomešča s konkretnostjo in njeno neposredno uporabo, izrazite specifičnosti pa so stvar dogovorov v podjetjih. Stalno pisanje novih in novih aktov v podjetju je bolj jalovo delo, ki velikokrat zamegli prave probleme v podjetjih. Če bi bile kolektivne dejavnosti nepotrebne, bi jih tudi razvite kapitalistične države opuščale in nadomeščale s splošnimi rešitvami. Toda ne, celo dejavnosti se členijo na podgrupe, v podjetjih pa se glede na pogodbe dejavnosti vse bolj uveljavlja motivacija za proizvodne in poslovne rezultate. Fiksne (beri osnovne) plače se zaradi vedno večje stimulacije v strukturi prejemkov počasi, vendar vztrajno zmanjšujejo. Boljša podjetja imajo višje prejemke, kar je tudi motiv za kakovostnejši kader, slabša podjetja ostajajo pri osnovnih plačah, zato je njihov razvoj vedno bolj vprašljiv.

Škoda je iskati toplo vodo, če so jo drugi že odkrili. Zato sem prepričan, da so kolektivne pogodbe dejavnosti z uveljavljanjem motivacijskih vzvodov v vsakem podjetju pravi naslov za boljši razvoj ter zadovoljstvo delavcev, delodajalcev in lastnikov.

Brane Mišič

NA TRG REPUBLIKE V LJUBLJANI PRIDE ORGANIZIRANO VEČ KOT 1100 KOVINARJEV IZ PODRAVJA

Člani sindikata kovinske in elektroindustrije v Mariboru in Podravju se že intenzivno pripravljajo na protestni shod SKEI. "Iz Podravja se bo protestnega shoda v Ljubljani organizirano udeležilo 1100 kovinarjev, veliko članov našega sindikata pa bo prišlo na protestni shod tudi v lastni režiji," pojasnjuje sekretar območne organizacije SKEI v Podravju **Edi Ozimič**.

Na izredni seji območnega odbora SKEI v Podravju, ki ga vodi **Branko Medik**, so se že natanko dogovorili, koliko članov bo na protestnem shodu zastopalo delavce iz posameznih tovarn. Tako se bodo denimo delavci iz podjetij na lokaciji nekdanjega Tama pripeljali v Ljubljano s štirimi avtobusi, delavci Mariborske livarne, Metalne in Tovarne tirmih vozil s po dvema avtobusoma, delavci Impola z enim avtobusom ter delavci Alusistema, Lesnine Emmi in Iskra Relejev z enim avtobusom. Na protestni shod v Ljubljani bodo s svojim avtobusom prišli tudi delavci podjetja TDR Metalurgija iz Ruš, ki jim je pred dnevi Eles odklopil elektriko. Delavci so prepričani, da bi morali problem rešiti s pogajanjem, zato

nameravajo v Ljubljani posebej protestirati proti odločitvi Eles, ki je imel po njihovem mnenju tudi vsaj tiho soglasje pristojnih ministrstev.

V Ljubljano bodo s svojim avtobusom prav tako prišli delavci Pathosa iz Lenarta, ki že od marca niso dobili plače. Dolež so za svoje pravice že več kot mesec dni stavkali, pred časom pa so pripravili tudi protestni shod pred občinsko zgradbo v Lenartu. Med protesniki na Trgu republike bodo tudi delavke in delavci Elektrokovine, Primata, Lestra, TSN Elinga, Vesne, podjetja W in G, Carrera Optica iz Ormoža ter številnih drugih podjetij kovinske in elektroindustrije na tem koncu Slovenije. Podravski kovinarji so na protestni shod povabili tudi člane drugih panožnih sindikatov in druge delavce. Pričakujejo, da se jih bo veliko odzvalo njihove vabilu, saj so tudi v drugih industrijskih panogah v regiji gospodarske razmere kritične, še zlasti v tekstilni in usnjarskopredelovalni industriji. Prav tako so podravski kovinarji na protestni shod pozvali nezaposlene in upokojene člane SKEI. Zanje bodo organizirali tudi prevoz v Ljubljano.

Kovinarji iz Podravja bodo svoje avtobuse okrasili z zastavami SKEI in nanje nalepili transparente. Prav tako za udeležence pripravljajo značke, sponke, kape, piščalke ter propagandno gradivo. Zadnje priprave na protestni shod bodo pregledali na seji območnega odbora SKEI 22. septembra. Štiriindvajsetega septembra v zgodnjih jutranjih urah pa se bodo vsi udeleženci protestnega shoda, ki bodo nanj potovali organizirano, zbrali v Tepanju, od koder bodo v Ljubljano krenili v strnjeni koloni avtobusov.

"Poleg vseh zahtev, s katerimi je javnost že seznanjena, želimo podravski kovinarji na protestnem shodu SKEI v Ljubljani dvigniti svoj glas proti nadaljnjemu propadanju kovinske in elektroindustrije na našem območju ter za dosledno spoštovanje pravic, ki jih delavcem dajejo kolektivne pogodbe in zakoni. Država in delodajalci morajo spoznati, da delavci ne bomo pristali na zmanjševanje že tako in tako (pre)skromnih delavskih pravic, kar želijo doseči z novo delovnopravno zakonodajo," poudarja **Edi Ozimič**.

T.K.

LITOSTROJEVI DELAVCI BODO JEDRO PROTESTNEGA SHODA SKEI

Kot so nam povedali zaupniki SKEI Koncerna Litostroj **Marjan Pirc**, **Stane Pugelj** in **Janez Starman**, je politika te dni znova dokazala nesposobnost reševanja položaja tega podjetja in njegovih perspektivnih programov. Tako menijo zlasti zaradi preklica seje skupščine delničarjev Koncerna Litostroj, ki naj bi po dogotrajnih pogovorih odločila o povezavi s strateškim partnerjem ABB iz Švice. Odložitev odločitve naj bi predlagala Slovenska razvojna družba in podpredsednik vlade, ki menda zagovarja stališče, naj Litostroj ostane v slovenski lasti. O povezavi s tujim partnerjem ni enotna niti LDS, ker so Švicarji zahtevali tudi zagotovilo poslovanja v TE Šoštanj in še kje.

Naši sogovorniki so povedali, da dela v koncernu počasi zmanjkuje, saj sedanja vodstvena ekipa ni »zrihtala« nobenega novega posla, le premoženje da je razprodajala, tako kot Duhovnikova.

Ogorčeni so, ker pri vseh pogovorih o povezavi s tujci ali prodaji delov podjetja politiki pozabljajo na zaposlene, teh je še 1200. Delavcem je koncern dolžan polovico letošnjega regresa, jubilejne nagrade, tudi plače so 10 odstotkov nižje od določenih s kolektivno pogodbo. Skupen dolg koncerna do zaposlenih je 18 milijonov mark, za del tega so zaposlenim obljubljene delnice.

Brez soglasja z zaposlenimi delajo zunanji lastniki in vo-

dstvo koncerna račun brez krčmarja, pravijo sindikalni zaupniki. Ker zaposlenim ne dajo niti osnovnih informacij, se je izjalovil tudi sklic zbora malih delničarjev, ki ga je sklical eden od direktorjev. Ljudem niso povedali, kaj bo z njihovimi delnicami, vsiljevali pa so jim, naj glasujejo za povezavo s strateškim partnerjem iz Švice. Veliko zaposlenih v koncernu hrani tudi svoje certifikate, saj jim je bilo obljubljeno, da bodo zanje dobili Litostroj delnice. Računali so tudi, da bodo dobili tudi delnice za premalo izplačane plače. Zdaj lahko ostanemo brez vsega, kako naj se s tem strinjamo, protestirajo sindikalni zaupniki.

Takole so delavci Litostroja lani septembra protestirali pred svojo upravno stavbo.

Najhuje pa jim je zaradi tega, ker politika z zavlačevanjem Litostroj še naprej uničuje. Zdi se jim, da številni komaj čakajo

to omogočijo. Litostroj potrebuje dobrega gospodarja, sedanji ni takšen. Ker je pri nas tako, bomo člane in druge sodelavce pozvali na protestni shod SKEI. Čeprav bo udeležba prostovoljna, računamo, da bomo tam množično. Pred vladno palačo in državnim zborom smo bili nazadnje v začetku lanskega septembra. Takrat smo nekaj dosegli, ker nas bo zdaj več, bomo verjetno močnejši,« so povedali **Pirc**, **Pugelj** in **Starman**.

VLADA SE JE Z DELOM NA ČRNO SPOPADLA NA NAPAČNEM KONCU

V Sloveniji je že nekaj časa okoli 125.000 brezposelnih delavcev. Veliko jih je izgubilo delo zaradi stečaja podjetja ali pa so jih podjetja zaradi gospodarskih težav odpustila kot trajno presežne. Velika večina danes brezposelnih delavcev je imela pred izgubo zaposlitve zelo nizke plače, saj so delali v podjetjih, ki jih je gospodarska kriza tako prizadela, da delavcem niso mogla zagotavljati plač po kolektivnih pogodbah. Zaradi tega prejema omenjeni delavci sedaj na zavodu za zaposlovanje tudi zelo skromna denarna nadomestila za čas brezposelnosti, saj ta znašajo najprej 70, nato pa 60 odstotkov od že tako in tako nizke plače. Poleg tega pa prejema danarna nadomestila za čas brezposelnosti le približno ena tretjina brezposelnih delavcev, saj so drugi brezredne zaposlitve že toliko časa, da so izgubili pravico do denarnega nadomestila.

Zaradi vsega tega je jasno, da velika večina brezposelnih delavcev intenzivno išče zaposlitev. Mnogi so pripravljeno prijeti tudi za delo izven svojega poklica, samo da bi dobili delo in sebi ter svojim družinam zagotovili socialno varnost. Takšne razmere na trgu dela pa izkoriščajo nekateri delodajalci, ki želijo brez truda hitro obogateti na račun grobega izkoriščanja brezposelnih delavcev. Resnici na ljubo je treba

povedati, da je takšnih delodajalcev pri nas čedalje več, saj država zadnja leta ni ukrenila skoraj nič za to, da bi zatrla delo na črno ter delodajalcem onemogočila izkoriščanje brezposelnih delavcev in goljufanje države. Od dela na črno imajo namreč največjo korist ravno nepošteni delodajalci: na eni strani slabo plačujejo brezposelne delavce, ki so pripravljene za ljubi kruhek delati v najtežjih pogojih za minimalno plačilo, po drugi strani pa goljufajo državo, saj ji ne plačujejo ustreznih davkov in prispevkov.

Pred nedavnim je slovenska vlada končno napovedala boj delu na črno. Vendar pa se je, kakor je to pri nas že kar v navadi, lotila reševanja problema na popolnoma napačnem koncu. Namesto da bi z jasnimi zakoni in inšpekcijskim nadzorom preprečila delodajalcem, da bi brezposelne delavce zaposlovali na črno in jih izkoriščali, je udarila po brezposelnih delavcih. Delavca, ki bo v času brezposelnosti kaj dodatno zaslužil, naj bi po predlogu novega zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti kaznovali tako, da bi mu denarno nadomestilo zmanjšali za polovico. Tako bodo morali poslej brezposelni delavci, ki jih delodajalci zaradi lastnih koristi nočejo sprejeti v delovno razmerje, molčati kot grob, da so prisiljeni delati na črno. Naj razume, kdor more!

Človek se ob vsem tem nehoti vpraša, zakaj se je slovenska vlada odločila za tako nespameten način preprečevanja dela na črno: ali ščiti interese nepoštenih delodajalcev, ki bi za vsako ceno radi postali novodobni kapitalisti, ali pa gre preprosto za to, da so se ministri in politiki že tako oddaljili od vsakodnevnega življenja ljudi, da razmer v državi sploh ne poznajo in ne razumeje več.

Še sreča, da se naša vlada ni na enak način lotila zmanjšavanja števila posilstev v državi. Če bi namreč sledila isti logiki kakor v svojem boju proti delu na črno, bi morala predpisati visoke kazni za žrtve posilstva, ker so imele odnos z osebo, ki je kršila zakon o spolni nedotakljivosti. Potem zagotovo ne bi več nobena žrtev posilstva prijavila in za našo vlado bi bil ta problem enkrat za vselej rešen.

Delu na črno lahko država učinkovito stopi na prste samo na en način. V zakon je treba jasno zapisati, daje delodajalec, pri katerem inšpektor najde na črno zaposlenega delavca, letga dolžan sprejeti v delovno razmerje za najmanj leto dni in ga plačati po kolektivni pogodbi. Potem državni proračun ne bi imel več primanjkljaja, število brezposelnih delavcev pa bi se - na njihovo veselje - hitro zmanjšalo.

T. K.

Ekonomsko-socialni svet o zakonu o zaposlovanju

ŠE VEDNO DOVOLJ NEUSKLAJENIH REŠITEV

Ekonomsko-socialni svet razprave o vsebini predloga sprememb in dopolnitev zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti niti na drugi razpravi to sredo ni uspel končati in bo usklajevanje stališč posameznih socialnih partnerjev nadaljeval. Minister za delo **Anton Rop** je tako moral predsedniku vlade še enkrat predlagati, naj preloži sklepanje o zakonu in njegovem pošiljanju državnemu zboru v sprejem po hitrem postopku, kar bi vlada in delodajalci tako radi storili. Zaradi tega si je minister vztrajno prizadeval, da bi v zaključkih seje ekonomsko-socialnega sveta omenili dosedanje uspešno usklajevanje in poudarili, da so socialni partnerji glede vsebine tega zakona le deloma neusklajeni. To mu je na koncu tudi uspelo.

Vlada in strokovne delovne skupine so doslej upoštevale 22 pripomb sindikatov in jih vgradile v zakonski predlog, razlike pa so še glede vsebine šestih točk. Delodajalci niso za to, da bi delavec v primeru prekinitve oziroma razveze

delovnega razmerja iz 19. a člena (če delodajalec ni izplačeval plač najmanj tri mesece zaporedoma, lahko delavec sam prekinil delovno razmerje in se prijavil na zavodu za zaposlovanje) imel pravico do odpravnine kot presežni delavci. Sindikati pa še vedno vztrajajo pri dveletni navišji dobi denarnega nadomestila, pri znižanju meje s 55 na 50 let pri posebni zaščiti starejših nezaposlenih, pri dosedanjem načinu izračuna nadomestila in pri drugačni rešitvi obvezne dosegljivosti nezaposlenega. Mnenja med socialnimi partnerji se razlikujejo tudi glede hitrosti sprejemanja zakona v državnem zboru. Sindikati so za redni postopek, ker se boje, da zakona v hitrem postopku ni več mogoče ustrezno izboljševati. O teh vprašanjih se bodo socialni partnerji dogovarjali še teden dni.

Ministrstvo za delo je svoj predlog sprememb zakona na sindikalno pobudo spremenilo pri 22 točkah. Minister Rop je naštel najvažnejše. Tako so spremenili kot ustrezno oddaljeno delovno mesto z dveh

na uro in pol vožnje z javnim prevoznim sredstvom, matere samohranilke in drugi izjemni primeri pa imajo uro vožnje. Kot primerno zaposlitev bi bilo zdaj treba sprejeti delo v eno stopnjo nižjem tarifnem razredu (v prejšnjem zakonskem predlogu do dva razreda nižje). Osnova za odmero nadomestila je zdaj cela mesečna plača. Nezaposlenim, ki bodo opravljali humanitarna dela, bo stroške dela pokrila zavod za zaposlovanje. Kot javna dela se bodo opravljala samo neprofitna dela v neprofitne name. In tako naprej. Minister je poudaril, da ustreznejše rešitve nekaterih vprašanj še iščejo, na primer, kako čim učinkoviteje zaščititi starejše brezposelne, pri čemer gre za večje stimuliranje delodajalcev, da zaposlijo ali obdržijo starejše delavce, in za razmislek o podaljšanju prejemanja socialne pomoči za starejše na tri leta. Razmišljajo tudi o povečanju denarnih nadomestil za najbolj ogrožene skupine nezaposlenih, bi pa bilo zato treba znižati najvišja nadomestila.

S. J.

Zbornična okrogla miza o novem zakonu o delovnih razmerjih

ZA KORISTI SLOVENIJE IN GOSPODARSTVA

Pred dnevi je Gospodarska zbornica Slovenije skupaj z Združenjem delodajalcev Slovenije in s sodelovanjem predstavnikov ministrstva za delo pripravila okroglo mizo o predlogu novega zakona o delovnih razmerjih. Zanimalo jih je, ali bo novi zakon povečal konkurenčnost slovenskega gospodarstva, ali bo določil s tistimi v Evropski uniji primerljive pravice in obveznosti ter ali bo povečal gibljivost delovne sile. Organizatorji so uvodoma poudarili, da njihovih težav in zahtev v zvezi z ureditvami v zakonu ne gre jemati kot egoistične interese kapitala, pač pa skrb za prihodnost Slovenije in konkurenčnost njene gospodarstva. Kak zaposleni bi k vsebinskim predlogom delodajalcev k zakonu o delovnih razmerjih delodajalce pikro pripomnil, da kažejo bolj na težnjo delodajalcev, da bi zaposleni prihajali delat zgolj zaradi golega veselja do dela, in ne zato, ker potrebujejo denar za (človeka vredno) življenje.

Delodajalcem se zdijo minimalne pravice delojemalcev in obveznosti delodajalcev kot obeh pogodbenih strank (delodajalca in delojemalca), določenih v predlogu zakona, prevelike. Največja zamera je uperjena na te vsebinske rešitve v predlogu zakona o delovnih razmerjih:

Moti jih, da zakon predvideva urejanje delovnopравниh vprašanj s splošnimi akti delodajalca izjemoma tam, kjer ni sklenjena kolektivna pogodba in če so v teh aktih določene pravice ugodnejše za delavce. Delodajalci bi posebnosti in odprta vprašanja v zvezi s pravicami in obveznostmi urejali tudi s splošnimi akti podjetij, ne le s kolektivnimi pogodbami. Pogodbam sicer ne odrekajo veljavnosti, kjer pač bodo sklenjene! Zakon o delovnih razmerjih naj bi tudi prepustil določanje, katere kolektivne pogodbe so okvirno možne, bodočemu zakonu o kolektivnih pogodbah, izbiro ustrezne kolektivne pogodbe pa delodajalcem in sindikatom.

Trn v peti je delodajalcem zakonsko določilo o trajanju dela za določen čas najdlje tri leta. Menijo, da se bo v praksi zaradi tega člena povečalo število brezposelnih. Prepričani so, da omejitve sklepanja pogodb o delu za določen čas na največ tri leta ni realistična in ne združljiva z namenom zakonodajalca in splošno potrebo trga dela po fleksibilnosti. Zato predlagajo črtanje tega člena iz zakona.

Se večjo fleksibilnost trga delovne sile zagovarjajo mali podjetniki in obrtniki. Tako je na primer samostojni podjetnik Emil Vehovar ponovil svoje znano prepričanje, da bi se obseg zaposlovanja povečal za kakih 30 odstotkov, če bi delodajalci zaposlene lahko zaposlovali, ko bi jih potrebovali in odpustili, ko te potrebe ne bi bilo več. Vehovar je prepričan, da bi se s takim določilom v zakonu povečala gibljivost delovne sile, podjetniki pa bi si upali zaposlovati več delavcev. Zato bi se zmanjšala siva ekonomija oziroma zaposlovanje na črno. Emil Vehovar svoj predlog podkrepljuje s svojo izkušnjo, saj dela pretežno za izvoz, tuji kupci pa silno pritiskajo na cene, ki jih mora vsako leto znižati za desetino. Konkurenčno bitko bi z načinom zaposlovanja, ki ga je predlagal, lažje bojeval.

Ni pa Vehovar edini podjetnik s takim mnenjem. Podobno je lani razmišljal znani podjetnik iz Rogaške Franc Sajko v pogovoru za revijo Podjetnik (št. 10/96). Steklar Sajko je menil, da bi bile njegove peči bolj izkoriščene, če bi jih pletli, ko je vroče in ni veliko dela, ugasnil, delavce pa poslal na zavod za zaposlovanje. V sezoni pa da bi zato lahko zaposlil več delavcev.

K povečanju konkurenčnosti našega gospodarstva bi po prepričanju delodajalcev pripomoglo tudi ostro ločevanje vloge sindikata pri delodajalcu in delavskega soupravljanja. Vlogo sindikata naj ureja zakon o delovnih razmerjih, kolikor je to nujno. Vloga sveta delavcev pa je že opredeljena z zakonom o sodelovanju delavcev v upravljanju družb, zato je treba iz zakona o delovnih razmerjih črtati določbe o vlogi svetov delavcev.

Delodajalci so tudi proti nameri, da se delavnik zakonsko skrajša z 42 na 40 ur tedensko, saj menda gospodarske razmere na splošno še ne omogočajo povsod skrajšanja delovnega časa. Kolektivne pogodbe ali splošni akti podjetij bi glede na ekonomske in druge možnosti delodajalca lahko urnik uredile tudi drugače, kot bo predlagano v zakonu. Tu pa naj ostane zapisan 42-urni delovnik. Delodajalci so logično tudi za podaljšanje nadurnega dela oziroma za ukinitve omejevanja v korist fleksibilnosti delovnega procesa. V predlaganem novem zakonu o delovnih razmerjih ni sprememb glede trajanja nadurnega dela, se pravi, da naj bi po uveljavitvi novega zakona v začetku leta 1999 nadurno delo smelo trajati največ 8 ur na teden, 20 ur na mesec oziroma 180 ur letno.

Morda najbolj sporno določilo v predlogu novega zakona o delovnih razmerjih je plačan odmor za malico med delovnim časom. Srdito ga branijo sindikati in z enako vnemo so ga na okrogli mizi napadli delodajalci. V predlogu novega zakona je odmor med delovnim časom tako kot v starem določeno v breme delodajalcev. Ti so na okrogli mizi kot že ob vseh priložnostih doslej trdili, da je takšno določilo preostanek preteklosti, socializma. V delovni čas je treba šteti le delo, ne pa tudi nedelo. Trdili so, da ekonomski vidiki in primerjalnopravna ureditev narekujejo, da je treba odmor med delovnim časom šteti izven plačanega in vštete delovnega časa. Tako naj določi tudi zakon. Dodali so, da je delodajalec že obremenjen s plačilom stroškov za malico, in postregli z izračunom, da bi samo v industriji, se pravi v predelovalnih dejavnostih, v katerih je v Sloveniji zaposlenih po podatkih delodajalcev 212.000 delavcev, stroški za plačilo polurnega odmora med delom delodajalce stali 19 milijard tolarjev na leto. Od prej so znani tudi podatki delodajalcev, ki so jih tudi tokrat ponovili, za koliko se poveča cena dela na uro, če k ceni dela prištejemo stroške za malico, regres in druge mazte-

rialne izdatke, kot so denimo plačani dnevi izrednih dopustov (ob smrti v ožji družini, selitvi itd.).

Za delodajalce je prehudo breme tudi predviden podaljšan najmanjši možni dopust z 18 na 20 dni. Trdijo, da za to ni utemeljenih razlogov, ne v trenutnem gospodarskem položaju ne v primerljivi evropski zakonodaji. Menijo, da bi tako zakonsko določilo povzročilo splošno povečanje števila dni dopusta na strošek delodajalcev in da s tem država nalaga nove materialne obveznosti gospodarstvu. Na okrogli mizi je bila zelo ugodno sprejeta "globoka misel", da se v Sloveniji ne moremo izenačiti z razvitimi državami v pravicah, ko pa naši ekonomski rezultati tri- do šestkrat zaostajajo za njihovimi. Seveda ne vemo, ali naj bi tako veljalo na vseh področjih porabe, ne le za pravice in plače zaposlenih.

Kot daje predlog novega zakona o delovnih razmerjih preveč pravic zaposlenim in logično tudi preveč (materialnih) obveznosti delodajalcem, je do le-teh krut tudi v kazenskih določbah. Na okrogli mizi so ugotovili, da so v predlogu novega zakona predvideni številni novi primeri kršitev pravic zaposlenih in bistveno, tudi do dvajsetkrat, povečane denarne kazni za številne možne prekrške. Kazni, od 50.000 do 100.000 tolarjev za odgovorno osebo in od 100.000 tolarjev do milijona za delodajalca, po prepričanju delodajalcev lahko ogrozijo ali celo uničijo obstoj manjše družbe. S tem bi bila seveda ogrožena tudi zaposlitev delavcev.

Odgovor na uvodoma zastavljena vprašanja je za delodajalce jasen: čim bolj je treba znižati stroške izdelave in poslovanja podjetij. Ker pa je prava pot do tega prek izobraževanja, modernizacije opreme in iskanja novih možnosti na trgu za delodajalce večinoma pretežka in predolga, iščejo druge poti. Tista prek zmanjševanja materialnih pravic zaposlenih se jim očitno zdi najbolj učinkovita.

N. L.

Mariborski Vesni so podelili certifikat ISO 9001

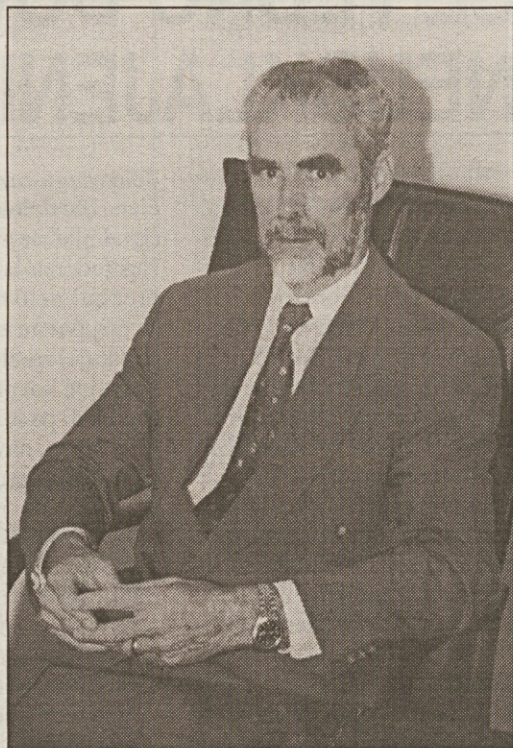
VEŠNA JE PREBRODILA TEŽAVE IN PONOVO USPEŠNO POSLUJE

Predstavniki inštituta za podeljevanje certifikatov TÜV iz Nemčije so pred dnevi podelili certifikat kakovosti mariborskemu podjetju za izdelavo akumulatorjev Vesna. Priložnostne slovesnosti sta se poleg številnih poslovnih partnerjev Vesne udeležila tudi minister za promet in zveze magister Anton Bergauer in mariborski župan dr. Alojz Križman.

Predstavniki nemškega inštituta TÜV Emil Frangež je ob podelitvi dejal, da so Vesni dodelili certifikat zaradi kakovosti proizvodov in dosežkov pri varovanju okolja. Vodstvu in delavcem Vesne je prvi čestital minister Bergauer, ki je dejal, da je uspeh rezultat zavzetega dela vsega kolektiva in prave mere poslovnosti. Mariborski župan dr. Križman pa je Vesni zaželel, da bi se ponovno prebila v evropsko avtomobilsko industrijo, kjer je bila do začetka devetdesetih let močno prisotna.

Pred svečano podelitvijo certifikata kakovosti so v Vesni pripravili tiskovno konferenco na kateri je prokurist Branko Žibret s sodelavci javnost seznanil z rezultati sanacije podjetja, ki je po razpadu nekdanjega jugoslovanskega trga zašlo v resne težave. Vesna se je razvila iz obrtniške delavnice, ki sta jo pred 70 leti v Mariboru odprla brata Domicelj. Leta 1962 se je podjetje integriralo z Rudnikom Mežica. Skupno podjetje je obvladalo celotno proizvodniško verigo od izkoriščanja svinčeve rude do proizvodnje akumulatorjev in drugih gotovih izdelkov. V tem obdobju se je Vesna s svojimi akumulatorji uveljavila na domačem in na najzahtevnejših tujih trgih, kamor je izvažala velik del proizvodnje. Kmalu po tem, ko je leta 1988 Vesna, v kateri je bilo takrat zaposlenih 350 delavcev, začela ponovno poslovati kot samostojno podjetje, pa je zabredla v težave, ki so se z razpadom nekdanjega jugoslovanskega tržišča samo še poglobile.

Kljub neugodnim pogojem gospodarjenja se je Vesna v zadnjih dveh letih z umnim poslovanjem,

Magister Franc Piberl: Vesna bo letos proizvedla 600.000 visokokakovostnih akumulatorjev

modernizacijo proizvodnje, izboljševanjem kakovosti proizvodov in z uspešno izvedenim lastninskim preoblikovanjem uspelo izviti iz krize.

"Glavne težave so že za nami," je dejal direktor Vesne magister Franc Piberl. Po njegovih besedah bo Vesna, ki je lani ustvarila minimalno izgubo, letošnje poslovno leto že končala z dobičkom. V podjetju, ki daje delo 280 delavcem, so lani proizvedli 553.000 akumulatorjev, letos pa jih bodo proizvedli predvidoma 600.000. Okoli 20 odstotkov proizvodnje Vesna prodaja na domačem trgu, s čimer pokrije 60 odstotkov potreb za akumulatorji. Okoli

Plače nad kolektivno pogodbo

Kako pa v Vesni uredijo pravice delavcev? Po besedah predsednika Sindikata kovinske in elektroindustrije v podjetju Jožeta Grandoška in predsednika sindikata KNSS Zorana Petriča so plače v Vesni za 11 odstotkov nad kolektivno pogodbo. Delavci so letos dobili regres v višini 102.000 tolarjev in sicer v dveh delih: julija in avgusta. Prav tako podjetje delavcem zagotavlja toplo malico, vrača stroške prevozov na delo ter uresničuje druge pravice, ki jih imajo delavci po kolektivni pogodbi.

Kljub krizi ni podjetje nikoli odpustilo trajno presežnih delavcev, pač pa se je v zadnjih nekaj letih število zaposlenih zmanjšalo za 70 delavcev zaradi naravne fluktuacije.

Po besedah Zorana Petriča in Jožeta Grandoška SKEI in KNSS v Vesni dobro sodelujeta in se skupno borita za pravice delavcev. Oba sindikata imata tudi korektno odnose z vodstvom podjetja.

80 odstotkov akumulatorjev pa Vesna izvozi, še zlasti v Rusijo (vgrajujejo jih v nove Lade), v Romunijo (vgrajujejo jih v traktorje UTB-Universal), v Bosno in Hercegovino, na Hrvaško, pa tudi v Nemčijo, Francijo in nekatere druge evropske države. S prodajo akumulatorjev na domačem in tujih trgih bo Vesna letos ustvarila okoli 2,5 milijard tolarjev celotnega prihodka. Na zapo-

slenega delavca ustvari podjetje letno 32.500 mark dodane vrednosti, kar je deset odstotkov nad republiškim povprečjem. Vendar pa v podjetju s tem niso zadovoljni, zato si prizadevajo za povečanje proizvodnje in dvig produktivnosti. Lani se je produktivnost povečala za osem, proizvodnja pa za sedem odstotkov. Letos načrtujejo še nekoliko večjo rast.

Da bi se lahko podjetje čim hitreje razvijalo, si v Vesni prizadevajo uveljaviti blagovno znamko, uvajati nove tehnologije ter nenehno usposablјati delavce.

Lastninsko preoblikovanje v Vesni je že končano. Skoraj tretjina delnic je v lasti delavcev, bivših zaposlenih in upokojencev, s 24 odstotki delnic razpolaga sklad Krona-Senior, 21 odstotkov delnic ima sklad za razvoj, 13 odstotkov delnic ima sklad Krona-Krona, 10 odstotkov delnic pa je v lasti odškodninskega sklada. Postopek privatizacije je bil zaključen že oktobra 1995 leta.

Vesna očitno sodi med tista maloštevilna podjetja v Mariboru, ki so najtežjo fazo takojmenovane tranzicijske krize že prebrodila. Vodstvo Vesne si sedaj prizadeva, da bi si na domačem in tujih trgih ponovno utrdili stari sloves enega najbolj kvalitetnih proizvajalcev akumulatorjev v tem delu Evrope. Podelitev certifikata ISO 9001 jim bo pri tem v veliko pomoč. V podjetju pa si že prizadevajo, da bi v najkrajšem času dobili takoimenovani ekološki certifikat iz serije 14.000, saj so prepričani, da je njihova proizvodnja ekološko tako urejena, da si ta certifikat zaslužijo.

T. K.

KMETIJSKI KOMBINAT PTUJ BO POSTAL DELNIŠKA DRUŽBA

Kmetijski kombinat Ptuj je pred dnevi proslavil 36. obletnico obstoja. Ob njej je direktor Janez Erlač spregovoril o razvojnih prizadevanjih in lastninskem preoblikovanju kombinata.

V ptujskem kmetijskem kombinatu so v zadnjem obdobju vložili v posodobitev proizvodnje več kot tri milijone mark. S temi sredstvi so modernizirali semenarski center v Staršah in nabavili računalniško opremo za tovarno krmil in sušilnico. Prav tako so posodobili kurilnico na farmi prašičev, obnoviti pa nameravajo tudi čistilno napravo. Uveljavili so tudi novo blagovno znamko - ledeni čaj Šok. Največja pridobitev pa je najsodobnejši traktor, ki so ga kupili na letošnjem mednarodnem kmetijsko živilskem

sejmu v Gornji Radgoni. Gre za traktor Fendt z 260 konjskimi močmi, ki je po Erlačevih besedah največji in najsodobnejši v Sloveniji. Kmetijski kombinat Ptuj je letos dobil tudi certifikat kakovosti ISO 9001 za proizvodnjo krmil.

Tudi lastninsko preoblikovanje Kmetijskega kombinata Ptuj poteka po predvidenem načrtu, ki ga je lani decembra sprejel delavski svet. V kombinatu čakajo na drugo soglasje agencije za privatizacijo, nato pa se bodo vpisali v sodni register kot delniška družba. Doslej so že prodali vseh 2.531.109 delnic, v postopku privatizacije pa je s svojimi certifikati sodelovalo več kot 18.000 državljanov.

T. K.

Pilotski seminar o reševanju sporov z arbitriranjem

V NEMČIJI SO ARBITRAŽE VELIKO UČINKOVITEJŠE OD SODNEGA REŠEVANJA SPOROV

V Sindikalnem izobraževalnem centru v Radovljici je bil prejšnji teden pilotski seminar o reševanju sporov med svetom delavcev in delodajalcem. Za Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije ga je pripravil profesor iz Nemčije Heribert Kohl, pomagal mu je Horst Süsselbeck, profesionalni član sveta delavcev v Bayerju AG iz Leverkusna. Pilotski seminar je po ocenah predavateljev pokazal, da se morajo aktivisti Svobodnih sindikatov nekaterih zadev naučiti. Zlasti tega, da golj ugovarjanje in nasprotovanje delodajalcem ne omogoča reševanja zapletenih odnosov.

O arbitriranju smo se najprej pogovarjali s Horstom Süsselbeckom, ki je član svetov delavcev od leta 1976. Sedaj je član sveta delavcev Bayer AG, multinacionalke s 47.000 delavci v Nemčiji in 142.000 delavci drugod po svetu. To funkcijo opravlja profesionalno, plačan je enako kot na prejšnjem delovnem mestu. Če po štirih letih, kolikor traja mandat, za člana sveta delavcev ne bo vnovič izvoljen, bo imel pravico do vnovične usposobitve za delo, saj se je njegovo delovno mesto med opravljanjem funkcije člana sveta delavcev zelo spremenilo. Da bi po tolikšnem času ne bil več član sveta delavcev, ni zelo verjetno, saj ga je sindikat dosedaj vseskozi kandidiral.

Heribert Kohl

in discipline zaposlenih in tehnična sredstva za nadzor zaposlenih. Süsselbeck ocenjuje, da se pri nas pomirjanje in arbitraža uporabljata za podobne primere kot v Nemčiji. Opazil je le več primerov odpuščanja presežnih delavcev, ki so bili za svete delavcev nesprejemljivi, ker delodajalci niso pravočasno pripravili socialnih programov. V spominu so mu ostali tudi primeri iz naših podjetij, ko so zaposleni ostali brez plačila za opravljeno delo.

Tudi v Nemčiji ni idealnega soupravljanja

Zbodel ga je primer, ko so bili člani sveta delavcev in sindikalni zaupniki določeni za presežne delavce. Vendar se takšne stvari dogajajo tudi v njegovi domovini, kjer soupravljajo že več kot 40 let. Seveda ne v vsej Nemčiji, ampak v novih zveznih deželah (bivši Nemški demokratični republiki), kjer so bili sindikalisti kar prvi na spiskih presežnih delavcev.

Ko so kapitalisti v petdesetih letih uvajali soupravljanje, so skušali s tem delavce pridobiti, pravi Süsselbeck. Današnji položaj je bistveno drugačen, kapitalistom je takrat šlo le za delavce v domačem kraju, danes pa pogosto gledajo prek meje, saj so pogosto povezani v multinacionalkah. Če so se takrat zanimali za obnovo in dobro dežele, jim je zdaj važen le dobiček.

Na vprašanje, ali soupravljanje v Nemčiji ogroža tudi sodna praksa, je Süsselbeck odgovoril, da ne. "Prej ga krepi," je odgovoril. "Včasih sodišče na prvi stopnji sicer razsodi v korist delodajalcev, tako je bilo tudi pri sporu o možnosti agitiranja za članstvo v sindikatu v enem od podjetij. Vendar je višje sodišče kasneje sindikatu dalo prav.

Sodna praksa daje zaposlenim, ki so člani sindikata, veliko večje možnosti uveljaviti pravico kot nečlanom. Prav sindikat daje namreč zaposlenim

možnost, da pravico tudi iztožijo. Število sporov iz delovnih in socialnih odnosov pa se ni povečalo le pri nas, ampak tudi v Nemčiji. Najpogosteje gre za odpuščanje zaposlenih brez ustreznih socialnih programov. V Nemčiji trajajo sodni postopki do devet mesecev," pravi Süsselbeck. Ker pa je njihovo delovno sodišče tristopenjsko, je treba v Nemčiji računati, da lahko do pravnomočne sodbe minejo tudi tri leta.

In potem je treba tudi v Nemčiji tožiti še za izvršbo, sem mu skušal podtakniti našo prakso. Vendar je Süsselbeck to možnost odločno zavrnil. Pravnomočna sodba je v Nemčiji kot zakon, ti pa se spoštujete. Spoštovanje pa temelji tudi na visokih kaznih za kršilce, ki znašajo do 200.000 mark. Sindikati imajo na podlagi zakona o soupravljanju še možnost tožb zaradi opustitvenih ravnanj delodajalcev. Kazni za takšne primere pa znašajo do pol milijona mark. Nemški sindikati imajo še možnost, da že pred glavno obravnavo na sodišču dosežejo začasno prepoved sklepov delodajalcev, če so z njimi kršene pravice delavcev, ki jih imajo po zakonu. "Potreben je le pogum posameznika, da se odloči tožiti, saj svet delavcev, za katerim stoji sindikat, brez njegove privolitve tega ne more," pravi Süsselbeck.

Prav zaradi tega je arbitraža po Süsselbeckovih besedah veliko boljše od tožbe na sodiščih. Njen rezultat je boljši od sodne odločbe tudi zato, ker so delodajalci dolžni plačati vse stroške, tudi drage zunanje eksperte.

Igra je bila zelo naporna

Pilotski seminar je potekal tako, da so udeleženci najprej poslušali predavanja o pravni podlagi in praksi reševanja sporov med sveti delavcev in delodajalci, pri čemer naj bi bilo težišče na postopkih pomirjanja in arbitraže. V drugem delu seminarja pa so igrali primer odpuščanja presežnih delavcev v našem srednje velikem podjetju Elektron, kot si ga je zamislil Kohl. Pomirjanje med svetom delavcev in delodajalcem je bilo potrebno zaradi sklepa o odpustitvi 60 presežnih delavcev.

Udeleženci seminarja so se zaradi rešitve tega primera razdelili na tri skupine, ki so igrale delodajalce, svet delavcev in arbitražno komisijo. Presenetljivo je bilo, da sta bila nemška strokovnjaka, ko sta ocenjevala dosežke igralcev, najbolj kritična do tistih, ki so igrali za svet delavcev.

Kot nam je povedal Valter Zavec (sekretar SKEI ljubljanskega območja, v tej igri je bil

Delojemalci se bodo morali še učiti!

V Nemčiji se devetdeset odstotkov arbitraž konča s kompromisom

Kot je zapisal prof. Wolfgang Däubler v Informacijah za člane svetov delavcev (udeleženci seminarja so jih dobili kot študijsko gradivo), je arbitraža z nevtralnim predsednikom in enakim številom članov delodajalske in delojemalske strani neke vrste prisilna poravnava. Arbitražna komisija lahko odloča o vseh zadevah, izjema so le tiste, za katere je neposredno pristojno sodišče. Postopek pomirjanja je predviden zato, da bi se v podjetjih ohranjal mir.

O predsedniku arbitraže se svet delavcev in delodajalec odločita samostojno. Praviloma so na takšno funkcijo izvoljeni sodniki delovnih sodišč, pa tudi profesorji in odvetniki. Vsaka stran imenuje v komisijo dva ali več članov, med njimi so lahko tudi zunanji strokovnjaki. V poštev pridejo tudi sindikalni sekretarji za pravne zadeve, ki delajo pri organih nemških sindikatov. V arbitražni komisiji pa morajo biti tudi ljudje iz podjetja, zlasti zaradi komunikacije z zaposlenimi in svetom delavcev.

Če se delodajalec in svet delavcev ne moreta sporazumeti o predsedniku arbitraže in številu članov, o tem odloči delovno sodišče.

Arbitražni postopek v Nemčiji vodi predsednik arbitražne komisije. Navada je, da arbitraža zaseda tudi ob sobotah in nedeljah. Prostor zanjo praviloma zagotovi delodajalec.

V pripravi seje arbitražne komisije se lahko predsednik ločeno pogovori z obema sptima stranema. Z nikomer pa se predsednik ne bi smel pogovarjati na tajnih pogajanjih. Če se bo sestal z eno stranko, mora druga to vedeti. V nasprotnem primeru namreč povzročijo nezaupanje in oteži iskanje kompromisne rešitve.

Prof. Däubler še pravi, da ima na arbitraži vsaka stran pravico povedati mnenje o stališču nasprotne strani. Za rešitev sporne zadeve je zelo pomembno, da delodajalska stran predloži tudi pisni osnutek nove ureditve, ki naj bi postal del sporazuma v podjetju. Če ga delodajalska stran ne sprejema, je dolžna dokazati, da lahko delodajalec ravna drugače. Najpogosteje delojemalcem uspe uveljaviti le nekaj sprememb tega, kar so predlagali delodajalci. Uspešnejši so le, če sestavijo svoj predlog rešitve delodajalskega ukrepa.

Razprave na arbitražnih komisijah se praviloma ne končajo po nekaj urah, ker obe strani praviloma vztrajata pri svojih stališčih. Pogosto je treba zasedanje arbitraže ponoviti. Predsednik arbitraže se mora zaradi tega ločeno pogovarjati s vsako stranjo. Če nasprotnikov ni zraven, namreč predsedniku lažje povedo, kje bi bili pripravljeni popustiti in za kakšno ceno. Predsednik lahko tudi pritiska na vsako stran, da bo pač glasoval tako in tako, in s tem doseže večjo pripravljenost za iskanje kompromisa. Predsednik arbitraže pa ne sme nobeni strani zagotoviti, da bo glasoval tako kot ona. S tem bi namreč izgubil svojo verodostojnost.

V Nemčiji se po pisanju prof. Däublerja 90 odstotkov arbitražnih primerov konča s kompromisom. S tem se potrjuje pravilnost umestitve arbitraže v postopke mirnega reševanja sporov, kot so določeni z zakonom.

direktor), je bil pilotski seminar uspešen zlasti zaradi dobre kombinacije teorije in prakse.

Med igranjem namišljenega primera odpustitve 60 presežnih delavcev podjetja Elektron so "igralci" (poslušali smo jih le med zaključno obravnavo) med drugim povedali:

Brane Bambič (v vlogi pravnega zastopnika sveta delavcev): "Ker gre za očiten primer kršitve predpisanih postopkov, je treba postopek odpuščanja delavcev vrniti na začetek. Delodajalec naj najprej izdela program reševanja presežnih delavcev, predloži naj tudi poslovne in finančne podatke, s katerimi bo utemeljil odpuščanje. Če bodo temu zahtevam ugodili, smo pripravljeni na kompromis."

Valter Zavec (kot direktor): "Pravnik spreminja prvotno zahtevo delojemalcev. Zadevo

Pri nas se arbitraže še niso udomačile

Možnost arbitraže pri nas je najprej uredil zakon o samoupravnih sodiščih iz leta 1981, sprejet še v bivši zvezni državi. Naš zakon o delovnih in socialnih sodiščih te možnosti ni ukinil. Arbitražo izrecno dopušča tudi zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju.

Arbitriranje predvidevata še zakon o delovnih razmerjih in splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo. Damjan Mozetič, sodnik vrhovnega sodišča Republike Slovenije, je za revijo Podjetje in delo pred dvema letoma zapisal, da je o arbitriranju pri nas premalo napisanega in da bi bile kritične analize mimesa reševanja sporov zelo koristne.

Marjan Barl: "Pogovarjamo se lahko le o dodatnih rešitvah."

Marjan Urbanč: "Ali je program, po katerem gre v odprto brezposelnost le 30 delavcev, za delojemalce sprejemljiv?"

Na napakah so se učili tudi Nemci

Po teje igri sta si besedo vzela Süsselbeck in Kohl.

Praktik Süsselbeck je bil zelo kritičen: "Vrteli ste se v krogu, ker se delojemalci niste dovolj pripravili in je delodajalska stran lahko dominirala. Po nepotrebnem ste se delojemalci osredotočili le na pravno plat, namesto da bi pomagali najti rešitev za 60 delavcev. Na podlagi znanih podatkov o poslovanju podjetja in nekaterih socialnih podatkov (nadur, dela za določen čas, bolniških, fluktuaciji) bi morali za začetek arbitražne razprave pripraviti svoj predlog alternativnih rešitev."

Kohl: "Primer je bil zelo realističen in poučen zlasti zato, da napak ne bi ponavljali. Dober delovski direktor bi opisani problem rešil brez odpuščanja. V vsakem podjetju bi moralo biti vedno vsaj deset odstotkov delavcev na došolanju in preusposabljanju. Stiri odstotno fluktuacija bi delodajalec lahko izkoristil za zmanjšanje števila zaposlenih brez odpuščanja. Tudi drugačne oblike zaposlitve bi lahko uvedli.

Če bi delojemalci vse to naredili in uvideli pred sejo arbitražne komisije, bi predsedniku olajšali iskanje kompromisa. Njegova naloga pa ni odločati, ali dati prav eni strani, ampak predlagati možne kompromise. Predsedniku arbitraže bi lahko rekli, da je mešetar ali posrednik.

V podjetjih se spleča sklepati sporazume o zagotavljanju zaposlitve, ki lahko vsebuje tudi

Pravni zastopnik delodajalcev izroča predsedniku arbitraže nove dokaze.

skuša vrniti nazaj, pogovarjamo pa se lahko le za naprej. Če sprejmemo njegove zahteve lahko v neugoden položaj pridejo še drugi zaposleni."

Marjan Urbanč (predsednik arbitražne komisije, dan prej so mu očitali, da je bil malo na strani delojemalcev): "Delodajalci so začeli postopke, ki niso povsem zakoniti."

Marjan Barl (pravni zastopnik delodajalca): "Dokazali smo, da smo naknadno pripravili nov socialni program reševanja presežnih delavcev. Sindikat nam je o njem že prej dal pozitivno mnenje. Sploh pa ne gre za 60 delavcev, saj se jih bo deset upokojilo, 20 delavcev se bo samozaposlilo ali dobilo delo drugje. Le 30 pa jih bo odšlo v odprto brezposelnost; ker se bodo na zavodu došolali ali prekvalificirali, bodo lahko dobili drugo, boljše delo."

Brane Bambič: "Predlagamo, da program reševanja presežnih delavcev skupaj proučimo in vidimo možnosti za zmanjšanje njihovega števila. V Krki v zadnjih 20 letih nismo imeli tako drgega nasprotnika, kot je Zavec s svojo ekipo."

krajši delavnik, izboljšanje organizacije dela, uvajanje delovnih skupin. V eni od nemških tovarn, ki so jo delodajalci hoteli zapreti, so našli rešitev za 200 od 400 livarjev. Ti so se, čeprav brez kvalifikacij, v dveh tednih naučili sestavljati traktorje in za to delo so dobili tudi potrdila o kvalifikaciji.

Bistveno je, da je svet delavcev v podjetju izvoljen. Če ga ni, po nemški zakonodaji ni mogoč noben participativni dogovor ali drugačen kompromis. Morate vedeti, da so arbitraže zelo drage, saj je treba predsednika dobro plačati. Če je cena spora s svetom delavcev štiri milijone mark in če bo moral za arbitražo plačati več kot 100.000 mark, bo delodajalec prej dobro premislil, ali se mu izplača. Arbitražna komisija v Nemčiji mora po diktaciji zakona le izravnati interese. Sodišče, na katero se lahko obrne preglašovana stran, pa lahko ugotovi, da gre za prekoračitev pravične presoje. V tem primeru sprejme sodišče le ugotovljeni sklep, s katerim zadevo vrne v novo arbitražo."

18. septembra 1997

Sindikalna lista

Prvi del

september 1997

1. Dnevnice	
- cela dnevnic (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	3.500,00
- polovična dnevnic (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.750,00
- znižana dnevnic (od 6 do 8 ur)	1.218,00
2. Kilometrini (od 5. 9. 1997 dalje)	30,75
3. Ločeno življenje	-51.098,00
4. Prenosišče - Povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec	
5. Regres za prehrano	
a. po veljavni KP dejavnosti	12.774,00
b. po SKPGD (na delovni dan) 500,00	

Drugi del

1. Jubilejne nagrade	
a. po veljavni KP dejavnosti (skupna delovna doba)	
- za 10 let	40.786,00
- za 20 let	61.180,00
- za 30 let	81.573,00
b. po SKPGD (delo pri zadnjem delodajalcu)	
- za 10 let	40.978,00
- za 20 let	71.967,00
- za 30 let	95.956,00
2. Odpravnina pri upokojitvi	277.912,00
3. Solidarnostne pomoči	
a. po objavljenih KP dejavnosti	81.573,00
b. po SKPGD	
- ob smrti delavca	83.374,00
- ob smrti v ožji družini	41.687,00
4. Minimalna plača	59.150,00
5. Zajamčena plača	35.173,00
6. Regres za letni dopust	
- najmanj	102.000,00
- največ	127.746,00

KAJ DELAJO

V republiških odborih

Sindikata komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Z aneksom podaljšali veljavnost KP

September je kar naenkrat tu, nam pa se še ni uspelo zares lotiti noveliranja naših panožnih kolektivnih pogodb. Ker smo odpoved kolektivne pogodbe dobili le od stanovanjske sekcije združenja delodajalcev in združenja pri GZS, smo se seveda najprej sestali z njimi in se 11. septembra dogovorili o pričetku strokovnega dela za prenovo besedila v posebni delovni skupini. Vanjo bo poleg predstavnikov obeh strani vključena, če bo potrebno, še zunanja nevtalna oseba za strokovno pomoč, predvsem pri oblikovanju ustrezne razporeditve po plačilnih razredih. Poleg tega smo se dogovorili o novem aneksu, s katerim smo za čas pogajanj oz. do konca leta ponovno podaljšali veljavnost sedanje kolektivne pogodbe za stanovanjsko dejavnost. Prav tako smo se že dogovorili, da bomo spremenili naslov kolektivne pogodbe, in sicer v dejavnost nepremičninskega poslovanja, saj klasične stanovanjske dejavnosti nova klasifikacija ne pozna več. Mi smo aneks že podpisali, v tem tednu čakamo še soglasje upravnega odbora delodajalcev, nato bo aneks objavljen v Uradnem listu.

Vsem sindikalnim zaupnikom smo poslali 5. številko Biltena. V njem jih seznanjam z aktualnimi zadevami v naši panogi. Zaupnikom iz podjetij za varovanje premoženja pa smo poslali še bilten njihove zbornice, v katerem so zbrani ustrezni dokumenti, pomembni za delovanje njihovih podjetij. Upam, da bosta oba biltena sindikalistom v pomoč.

Miloš Mikolič, sekretar

SKEI - Sindikat kovinske in elektroindustrije

SKEI na kongresu kovinarjev BiH

Kot nam je po vrnitvi iz Sarajeva povedal predsednik SKEI Albert Vodovnik, se je delegacija tega sindikata prejšnji teden tamkaj udeležila kongresa sindikata kovinarjev BiH. Ker je to bil prvi kongres tega sindikata po končani vojni, so delegati sprejeli nov statut, program in izvolili tudi novo vodstvo. Za predsednika je izvoljen Ismet Bajramović, ki je jedro tega sindikata vodil že med vojno.

Kongres kovinarjev BiH je potekal v času, ko se je večina kovinarjev vrnila iz vojnih enot. Namesto dela pa so našli porušene tovarne in prekinjene komunikacije. Sedaj ima delo le desetina od nekdanjih 180.000 kovinarjev. Položaj kovinarjev in drugih delavcev v gospodarstvu pa zapletajo še sindikati zaposlenih v državnih službah, ki skušajo razmere izkoristiti za svoje sebične interese.

V takšnih razmerah, ko marsikdo nima možnosti dostojno preživeti, se pojavljajo tudi takšni, ki bi se še naprej šli vojno. Kongres sindikata kovinarjev BiH pa je k sreči za svoje geslo izbral željo po miru in živlova vrednem življenju, pravi Vodovnik.

SKEI se je kongresa kolegov iz BiH udeležil zlasti zato, ker bo zelo kmalu prišlo do intenzivnejšega sodelovanja med gospodarstvom obeh držav. Kolegom iz BiH bodo pomagale tudi naše izkušnje, je prepričan Vodovnik. SKEI se povezuje tudi z drugimi kovinarskimi sindikati, ki delujejo v državah, nastalih iz bivše skupne države. S tem dokazuje, da različne politične usmeritve posameznih držav ne morejo preprečiti sodelovanja med sindikati.

V BiH delujeta dva kovinarska sindikata, prvi ima sedež v Sarajevu, drugi pa v Banja luki. V obeh že spoznavajo, da bodo za zaposlene več naredili, če bodo delovali skupaj ali se celo združili. Vodovnik računa, da bo združitev čez čas tudi mogoča.

SKEI bo skupaj z IGM (sindikatom nemških kovinarjev) za kolege iz BiH organiziral seminar, in sicer oktobra v Sindikalnem izobraževalnem centru Radovljica.

F. K.

sindikalni

NAJ ODLOČIJO SODNIKI!

Izvršni odbor Sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije (SDGD) je na svoji 14. seji ta torek v Ljubljani razpravljali predvsem o (ne)uveljavljanju sprememb in dopolnitve njihove panožne kolektivne pogodbe, (ne) nazadnje pa podprli še protestni shod SKEI, ki bo 24. t. m. v Ljubljani. »Pa ne zgolj iz solidarnosti,« je tako odločitev pojasnil sekretar SDGD Jernej Jeršan, »temveč predvsem zaradi dejstva, da je večina kovinarskih zahtev identična z našimi.«

Kot je bilo slišati, organi in delovna telesa SDGD niso mirovali niti med počitnicami. Nasprotno: partnerjema so poslali več pobud za pogajanja o panožni kolektivni pogodbi, vendar se s kakšnimi konkretnimi učinki na tej seji kljub temu niso mogli pohvaliti. »Osnetek nove kolektivne pogodbe za gradbene dejavnosti smo sicer prejeli, vendar je naša komisija za te zadeve brž ugotovila, da je novi material' zgolj slab prepis splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo,« nam je povedal Jeršan in dodal: »Se več: ker ne upošteva ne specifične, značilne za grad-

bene dejavnosti, niti metodologije ocenjevanja delovnih mest, smo po končani analizi dobili vtis, da teži k zmanjševanju pravic delavcev v naših dejavnostih.« Vendar pa v SDGD od nove sestave »nasprotno« pogajalske skupine pričakujejo več »kooperativnosti«, navsezadnje so se namreč le dogovorili za pogajanja,

in sicer za petek, 19. t. m.

»Po vsem, kar se je v zvezi s tem pri nas dogajalo od marca 1995, pa nas je prizadelo še enostransko tolmačenje o veljavnosti odpovedi kolektivne pogodbe za gradbene dejavnosti od septembra 1996 naprej, ki so ga mnoga poslovodstva sprejela za edino zveličavnega,« nadaljuje Jeršan in z

Foto: S. B.

Na izredni skupšini SDGD, ki je bila ob letošnjem dnevu gradbincev v Črnomlju, so Peter Raztresen, Jernej Jeršan, Ciril Urek, Mijo Popović (z leve) in drugi delegati pozorno prisluhnili »nastopu« predstavnik združenja delodajalcev in zaploskali njegovi obljubi, da bo panožna kolektivna pogodba »pod streho« še pred začetkom dopustov. Zdej so dopusti mimo, gradbinci pa so še vedno brez pogodbe...

DO PEKLA IN NAZAJ

I.

Prvo septembrsko nedeljo sem na povabilo bosanskega sindikata kmetijstva, gostinstva in turizma, tobačne industrije in vodnega gospodarstva odletel z dashom 7 v Sarajevo, kjer je bil 1. poveljni kongres te delavske organizacije.

Iz letala sem stopil poln pričakovanj in notrajega nemira. Pred nami so stali in sprejeli tuji vojaki z avtomatskim orožjem v rokah. Na desni strani letališča so tuji vojaški helikopteri ogrevali motorje za polet. Iskreno povem, da sem se zelo neprijetno počutil, ko sem stopal proti letališki stavbi. Po opravljenih formalnostih sem se srečal s predsednikom PPDIV in njegovo sodelavko. Že po izhodu iz letališke stavbe se je začel kazati pravi obraz Sarajeva. Porušene hiše, požgani domovi, tuji vojaki v vozilih, v kupolah vozil vojaki s prstom na sprožilcu mitraljeza, ograjeni predeli z rumenimi trakovi - pozor, minsko polje...

Zgovorna pogorišča

Prenosišče in hrano smo imeli zagotovljeno v bližini letališča in s kombijem smo to pot prevozili dokaj hitro, ne glede na razrito cesto. Bolj kot smo se bližali, bolj so se v zrak nemo dvigali popolnoma uničeni stanovanjski bloki. Strelje, eksplozije, požari so popolnoma uničili domove tisočim Sarajevčanom. Obkoljeno Sarajevo je bilo žrtev ljudi, ki jim ni bilo nič sveto. Streljali so po ukazih ali pa kar tako, prebivalci Sarajeva pa so bili 24 ur na dan pod pritiskom

boja za preživetje. Je pa značilno, da ni bila poškodovana nobena cerkev (oziroma svetišče), ne glede na vero: islam, katoliško ali pravoslavno veroizpoved. In vse tisto, kar smo gledali po te-

leviziji, je pravzaprav majhen delček sarajevske resničnosti. Vse porušene in požgane stavbe nemo čakajo na popravilo, tiste ki so jih usposobili, pa še vedno kažejo vse posledice na

DETAJL IZ SARAJEVA - Predsednik Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije Iztok Bratož, avtor tega tankočutnega »podlistka«, pred eno od ruševin, ki jih je Sarajevo še vedno vse polno...

nekaterimi primeri pojasni česa je zaradi tega prišlo: nekod so izhodiščne plače prosto izenačili z zneski splošne kolektivne pogodbe, čeprav vsi vemo, da je to nimum. Vprašljivo pa je tudi kompletno poglavitje naslova materialnih stroškov - pravočasno plačevanje regosov, na primer... Ker so sivilne pravice delavcev kršile mnoge pa vprašljive in ker o tem - kot že rečeno - v času s partnerji niso mogli dogovoriti, so se zdaj odločili, da bodo »enostransko tolmačenje in prakso delodajalcev dali v presojo delovnemu in črnlnemu sodišču. Vloga je narejena in bo še ta teden pristojnem sodišču.

Na koncu se je izvršni odbor odločil še za sklic razširjene seje republiškega odbora SDGD; ta bo 24. t. m. v Ljubljani, udeležili pa naj bodo tudi člani vseh organov in lovnih teles ter sindikalnih zaupniki iz slovenskih gradbenih kolektivov. »Poudarek bo na ocenjevanju socialnega ekonomskega položaja gradbincev v Sloveniji ter uveljavljanju kolektivne pogodbe,« je končal Jernej Jeršan naš pogovor zaokrožil, rekli: »Potem bomo šli pa pomagal kolegom iz SKEI...«

fasadah, oknih in v notranjosti kjer so se krogle in granate bijale v stene in strope. Predvalci Sarajeva hitijo mimo objektov, kot da jih ne vidijo. Le mi tuji se čudimo bestem nemu obnašanju napadalcev v glavah ocenjujemo, kolikšna sredstva bodo potrebna za novo tega 12 kilometrov dolga in kilometer širokega mesta. Če nas je vodila mimo tržnice, ki so izgubili življenje nedolžni lačni ljudje. Šli smo po ulici Miškina, kjer so v opomin ostali sledi eksplozije dveh min, ki ubili 17 ljudi. Še nekaj metrov dalje je Baščaršija. Večerni pohajkovanje tujece se ob koncu tu, kjer je turški viden v majhnih prodajalnicah izdelkov iz srebra, zlata in bakra in kjer za dve marki in pol »10 čevapa u lepinji«. In če biti radoveden, si naročiš ven čevapčičev kozarec mačega kislega mleka.

Kako preživeti s 85 markami?

Ko se dan prevesi v večer od vsepovsod pojavijo mladenki in dekleta vseh starosti in Sarajevčanke so zelo lepe, ske, oblečene moderno, z paznim makeupom, urejen frizur. Jeans tu ni moden. Sprehajajo se sproščeno, ko se jih vojna ni dotaknila. Vsi so doživeli sarajevsko tragedijo povedati, da so bile Sarajevčanke vsa ta leta urejen bitja, ki so tudi na ta način odbujala druge someščane, lažje preživljali hude čase.

Po ulicah je grozljivo v Sforjevih vozil. Posamično v kolonah se gibljejo po traljezom in prstom na sprozakaj so tu. Srečaš jih povs v križišču, ob cesti, na cesti,

5. srečanje sindikata obrtnih delavcev

MNOŽIČNOST NA SREČANJU NAJ OKREPI TUDI SINDIKAT

Sindikat obrtnih delavcev Slovenije je prejšnjo soboto organiziral že 15. srečanje obrtnih delavcev. Potem ko si v Celju ogledali jubilejni 30. obrtni sejem, so se delavci zbrali na družabnem srečanju na bližnjem letališču Levec. Več kot 2500 deležencev je pozdravil ljubljanski župan Tone Zimšek, avtoril pa jim je predsednik ZSSS Dušan Semolič. O delu sindikata obrtnih delavcev je govoril njegov predsednik Peter Jančar, ki je

Tudi lepo sončno vreme je na letališče v Levcu privabilo 2500 obrtnih delavcev.

Za dobro počutje je poskrbela zlasti Simona Weiss, za katero bi mladi verjetno naredili še kaj več.

Dušan Semolič čestita Marti Korez.

prizadevnejšim podelil letošnjo sindikalno priznanje. Družabno srečanje je tudi letos vodil Boris Pitar, za razpoloženje je bel ansambel Gamsi, in plesala pa je Simona Weiss.

Letošnja priznanja sindikata obrtnih delavcev so prejeli: Bojan Bajc iz Krškega, zaposlen pri obrtniku Ivanu Molanu v Leskovcu; Lidija Dumanič iz Maribora, zaposlena v Frizerstvu Maribor; Polde Avbelj iz Rogaške

Slatine, zaposlen pri podjetniku Jožetu Vrtačniku v Dolah pri Litiji; Nada Strbad iz Ljubljane, zaposlena v Aero-poliplastu Ljubljana; Marta Korez iz Rogaške Slatine, zaposlena v Konfekciji Vešligaj v Rogaški Slatini in Branko Nikolič iz Kroke, zaposlen v podjetju Uko v Kropi. Predsednik Jančar je ob podelitvi priznanj med drugim ugotovil, da je sindikat deloval uspešno kljub temu, da je vanj organiziranih veliko premalo zaposlenih. Sindikat si bo v prihodnje najbolj prizadeval prav za bolj množično članstvo, ki mu bo omogočalo še učinkovitejšo skrb za interese zaposlenih v obrtni dejavnosti.

Dušan Semolič je obrtnim

delavcem uvodoma povedal, da ZSSS nasprotuje temu, da bi država probleme reševala le na račun delavcev. »Prej naj pomete pred svojim pragom«,

je dejal, za kar so ga zbrani nagradili s ploskanjem. Omenil je tudi nasprotovanje podaljšanju starostne dobe za upokojitev. Če bi do tega

Na »gasilski« sliki so nagrajenci skupaj s predsednikom ZSSS in predsednikom in sekretarjem sindikata obrtnih delavcev, od leve proti desni: Bojan Bajc, Peter Jančar, Lidija Dumanič, Polde Avbelj, Marta Korez, Martin Muršič, Branko Nikolič in Dušan Semolič

obami... Menda jih je 30.000 (Bosni) iz Italije, Francije, Prerije, Nizozemske in od drugih. Stopili so v življenje Bosančev vendar jih le-ti ne marajo. Čestno njih hodijo, kot da jih ni. Poleg vojakov so predstavniki E-ja, raznih fondacij za pomoč, Kje delujejo, vidiš po okoliščini se šopirijo klimatske naprave, ali pa po registrskih tablicah, ki se razlikujejo od bosanskih. Sa ta silna armada tujcev v kupe denarja za hrano, oostko, najemnine ipd. Plače Bosančev pa so nizke: 85 mark. In preživeti? Otroci so lačni, če bi rada kuhala. Uspešen je običaj: najdi (pomagaj) se sam v država (ali bog) ti bo pomagal. gre drugače, nekatere ženske iz otroki v naročju in poleg

rtljive zgodbe

ko smo se vozili po Sarajevu v kolegi, so mi pripovedovali kdote, vse s prizvokom žalostno pripovedovali so o ostrorelcih v njihovem načinu streljanja in primernem obnašanju predecev. Pripovedovali so o di- po glavni ulici, ko so vozili kilometrov na uro in več, da zezali ostrorelcem iz kasame. ni uspelo. Ali pa o »vikend ostrorelcih« iz drugih držav, ki obljali za plačilo in svoj »lo- žužitek«. Ali pa, kako je pa- granata v pisarno sindikata, to nekateri niso imeli sreče in morali pomagati sovražniku pri prvi poti in prenašanju mu- je in so kasneje izginili nez- kam. Kako se je sosed bo- rno ujet in odpeljan v taborišče, vobojen in pri hoji okoli če hiše stopil na mino ter ostal noge. leje to lepo dekle, so mi rekli. nožne oči ima, sem odgovoril. in mater so ji zaklali...

Zgodbo o sarajevskih človeških tragedijah sem slišal še veliko. Kot bi se bali, da bom prehitro odšel, so mi hoteli pripovedovati žalostne zgodbe iz Sarajeva. Kot bi mi hoteli povedati, naj njihove zgodbe napišem; kot bi se bali, da se za njih ne bo nihče več zme- nil; kot bi hoteli povedati, naj se ta neskončna morija konča; kot bi hoteli slišati, da jih imamo radi in da jim bomo pomagali.

kot bi življenje pisalo roman, smo se še zadnjič soočili s kruto resničnostjo Sarajeva. Zaradi miniranja dela ozemlja smo se morali odpeljati po drugi cesti na letališče, kjer je bilo vse po starem. Oboroženi tuji vojaki, helikopterji, pristajanje UN letal in opozorila po zvočniku, naj ne puščamo prtljage brez nadzora, ker bodo tako prtljago odpeljali in takoj uničili.

in stvari videl. Z bolečino v srcu in solzo v očeh.

II. Država »počastila« kongres s podražitvijo živil!

Na povabilo Mehmeta Avdagića, predsednika PPDIVUT, sem se v Sarajevu udeležil 1. poveljnega kongresa Sindikata kmetij-

KAKO NAPREJ? – Razmišljanja o tem so bila rdeča nit 1. poveljnega kongresa sindikata PPDIVUT Bosne.

Z bolečino v srcu in solzo v očeh...

Tretji dan obiska popoldne so nas odpeljali na letališče. Po vzporedni cesti smo modrovali o nogometu in njegovi vlogi v našem življenju. Debate, ki jih začneš zato, da ne razmišljal o svoji vrnitvi domov, in zato, da ne pokažeš žalosti, ko ti prijatelji in znanci ostajajo v žalostnem Sarajevu. In

Odhod iz Sarajeva, miren let nad Bosno. Kako spokojna in zelena je videti dežela smrti in vojne z višine 3600 metrov. In bolj kot sem se bližal domu, bolj sem bil prepričan, da je o Sarajevu potrebno pisati. Da spomini ne bi zbledeli.

In prav je, da sem vam predstavil delček Sarajeva. Brez imen, iz ljubeznijo in resnico o stvareh, ki sem jih videl iz mojega zornega kota. Tako kot sem dogodke zaznal

stva, gostinstva in turizma, tobačne industrije in vodnega gospodarstva Bosne (PPDIVUT), na katerem so izbrali vodstvo sindikata ter sprejeli nekatere akte, ki urejajo njihovo delovanje.

V ponedeljek, 8. septembra, smo se odpeljali na tiskovno konferenco v Dom sindikatov. Zanimanje medijev je bilo veliko, saj je tiskovno konferenco snemala TV ekipa, udeležili pa so se je tudi

novinarji štirih časopisov in dveh radijskih postaj. Na tiskovni konferenci so poleg mene in gostitelja sodelovali sindikalisti iz Hrvaške na čelu s predsednikom PPDIVUT Josipom Pavićem.

Tema konference je bilo mednarodno sodelovanje bosanskega sindikata in 1. kongres. V času tiskovne konference pa je potekal seminar za sindikalne zaupnike iz Bosne o svetih delavcev in delavskem soupravljanju, ki ga je vodil hrvaški predstavnik Mato Lalić.

Popoldanski čas je bil namenjen medsebojnemu spoznavanju in ogledu nekaterih znamenitosti Sarajeva. Obenem pa so potekali neformalni pogovori o trenutni situaciji v sindikalnem gibanju, predlogu za izboljšanje mednarodnega sodelovanja in finančni pomoči za izvedbo programa izobraževanja sindikalnih zaupnikov.

Harald Widenhoffer iz EAL je z zadovoljstvom ugotovil interes vseh strani za sodelovanje. Na to srečanje sta prišla tudi predstavnika iz Jugoslavije in naj bi predstavljala sindikat Neodvisnost, ki je stalno v sporu z uradno politiko. Tako naj bi imeli člani precej težav v svojem delovanju: pretepanje in zapiranje ter šikaniranje članov in zaupnikov.

V torek, 9. septembra, se je 1. poveljni kongres ob 10. uri tudi uradno začel. Na njem se je zbralo okrog 75 odstotkov delegatov. Udeležili so se ga tudi minister za kmetijstvo, predsednik Zveze sindikatov BiH, predstavnik GZ BiH in predstavniki Slovenije, Hrvaške, Jugoslavije, EAL in IUL.

Po pozdravnih govorih na začetku kongresa so delegati ministru za kmetijstvo postavili vprašanje, zakaj so se prav tega dne podražila osnovna živila (moka, olje, sladkor) za okrog 30 odstotkov. Razlog je sicer nekako povedal, vendar so bili na tako trhljih nogah, da se je v svojem »zagovoru« podražitve spomnil tega, da je bil tudi

prišlo, bi namreč mladi še težje dobili zaposlitev. Semolič je kritiziral tudi namero vlade, da se ob obveznem pokojninskem zavarovanju ustanovijo še kapitalski skladi. Ti skladi zaposlenim ne bodo veliko pomagali, od njih bi imela korist le politika. Delavci pa bodo namesto tega, kar jim bodo politiki obljubljali, deležni le revščine. S tem, da je takšna pač Evropa, kamor moramo, jih po Semoličevih besedah ne bo mogoče potolažiti.

Ob koncu govora je Semolič poudaril, da je ohranitev splošne kolektivne pogodbe za ZSSS in v njej povezane sindikate velik uspeh. Uspešen je bil tudi sindikat obrtnih delavcev, saj je ohranil kolektivni pogodbi dejavnosti. S pogodbo je ZSSS ohranila zaposlenim zlasti regrese za prehrano, dopust in prevoz na delo. Vse to delavcem ni dano kar tako in za večne čase. Za to se sindikat mora boriti in si to izboriti.

»Sindikati pa so lahko uspešni le, če so enotni in solidarni drug do drugega.« je zaključil predsednik ZSSS.

F. K., foto: S. B.

Tudi mariborska podjetja, ki jim je kriza prizanesla, imajo težave, vendar tudi dobre razvojne možnosti

KAM PLUJEJO NAJVEČJA MARIBORSKA PODJETJA

V zadnjih petih letih je šlo v Mariboru in Podravju v stečaj več kot sto srednje velikih in velikih podjetij, število zaposlenih v industriji pa se je skoraj za polovico zmanjšalo. Skupina strokovnjakov, ki je pripravila globalni razvojni koncept za Maribor (dr. Tomaž Križman, dr. Cirila Toplak in mag. Karin Jurše), je analizirala tudi razmere v mariborskem gospodarstvu in opozorila na razvojne perspektive nekaterih velikih mariborskih podjetij, ki so krizo preživela. Kako torej poslujejo in kakšne razvojne možnosti imajo največja mariborska podjetja?

Mariborska livarna ustvari letno 85 milijonov mark prometa

V Mariborski livarni naj bi po kadrovske prestrukturiranju podjetja ostalo zaposlenih okoli 1100 delavcev. Glavni proizvodni programi podjetja so polizdelki bakrovih zlitin, tlačni ulitki, proizvodnja radiatorjev in proizvodnja vodovodnih armatur. Letni promet Mariborske livarne znaša okoli 85 milijonov mark. V Slovenija prodaja podjetje 45 odstotkov svoje proizvodnje, 20 odstotkov proizvodnje izvozi na Hrvaško, 35 odstotkov pa izvozi na zahtevna zahodna tržišča.

Mariborska livarna posluje z izgubo in ima po oceni avtorjev globalnega razvojnega koncepta za Maribor zelo nizko dodano vrednost. V podjetju je tudi šibek informacijski sistem. Proizvodna oprema je precej zastarela, vlaganja v investicije so bila v zadnjih petih letih izredno skromna. Raziskanost tržišča je na nizki ravni, podjetje ne sodeluje kontinuirano z univerzo in inštituti.

Po mnenju avtorjev koncepta bi morala Mariborska Livarna čim hitreje prestrukturirati proizvodne programe. Na področju bakrovih zlitin bi se moralo podjetje odločiti za proizvodnjo zahtevnejših proizvodov z višjo dodano vrednostjo. Prav tako bi bilo dobro, če bi se podjetje povežalo s tujim partnerjem in razvilo nove proizvode s področja tlačnega litja za potrebe nemške avtomobilne industrije. V Mariborski livarni bi morali znižati tudi proizvodne stroške in razmisliti o maloserijskih proizvodnji, oblikovani po željah naročnikov.

V Vesni izvozijo 80 odstotkov proizvodnje

V Vesni, ta proizvede letno 600.000 starter baterij in 100.000 hermetičnih baterij, je zaposlenih okoli 280 delavcev. Letni promet podjetja znaša okoli 28 milijonov mark. Vesna prodaja v Sloveniji 20 odstotkov proizvodnje, 60 odstotkov prodaja na ruskem trgu, 20 odstotkov baterij pa izvozi na Hrvaško, v Bosno in Hercegovino, na Poljsko, Švedsko, Norveško in še nekatere države. Izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti je 90-odstotna, podjetje posluje pozitivno.

Avtorji globalnega koncepta ugotavljajo, da je v Vesni slabo razvit informacijski sistem, vlaganj v razvoj je premalo, izobrazbena struktura zaposlenih je nizka, podjetje ne sodeluje z raziskovalnimi inštituti in univerzami.

Po mnenju avtorjev koncepta bodo morali v Vesni v prihodnje več vlagati v razvoj, poleg tega se bo moralo podjetje kadrovske okrepiti. Morali bodo izboljšati proizvodne procese in investirati v računalniško podporo proizvodnje. Vesna bo morala k sodelovanju pritegniti tudi marketinške strokovnjake.

Swaty dobro sodeluje z Inštitutom Jožef Štefan

Tovarna Swaty proizvaja 35.000 različnih vrst brusov, in ima zaposlenih 400 delavcev. Letno ustvari za okoli 22 milijonov mark prometa, 76 odstotkov proizvodnje izvozi v Nemčijo, Italijo, Avstrijo in Belgijo, 20 odstotkov proizvodnje prodaja v Sloveniji, 4 odstotke pa na Hrvaškem. Posluje pozitivno.

V Swatyju je zaposlenih 65 invalidov, 160 delavcev pa nima končane osnovne šole. Podjetje bremenijo tudi dolgovi iz preteklosti. Dobro sodeluje z Inštitutom Jožef Štefan v Ljubljani in z mariborsko univerzo.

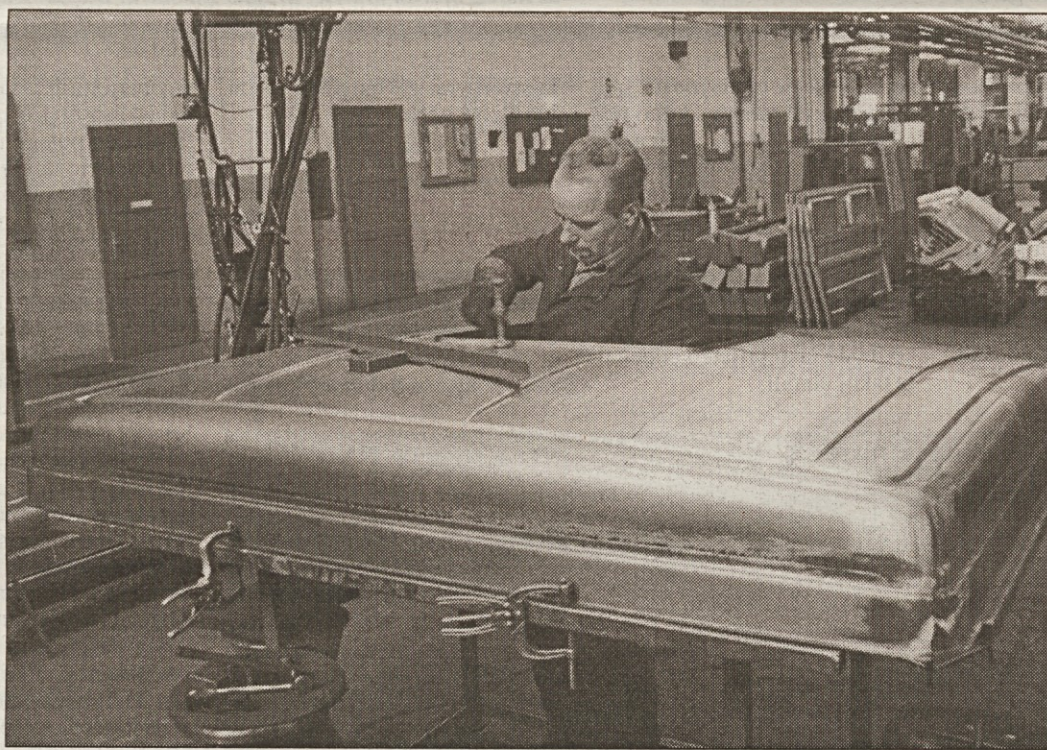
Po mnenju avtorjev globalnega koncepta za Maribor bodo morali v Swatyju posvetiti več pozornosti izboljšanju izobrazbene strukture zaposlenih, v proizvodnem programu pa bodo morali dati prednost specialnim brusom, saj je njihova proizvodnja bolj ekonomična.

Konstruktor vlaga v razvoj

Gradbeno podjetje Konstruktor ustvari letno za 65 milijonov mark celotnega prihodka. Delo in kruh daje okoli 740 delavcem. Petinosemdeset odstotkov celotnega prihodka ustvari na domačem trgu. Podjetje posluje pozitivno.

V Konstruktorju je po mnenju avtorjev analize preveč ljudi zaposlenih v režiji, manjka pa jim kvalificiranih gradbenih delavcev. Kot številna gradbena podjetja v Sloveniji ima tudi Konstruktor probleme z dumpinškimi cenami, zato potrebuje zaščito pred nelojalno konkurenco. Podjetje je iz časov pred tranzicijo ohranilo strojogradnjo.

Avtorji globalnega koncepta vidijo perspektivo podjetja v novih investicijah. Konstruktor namerava dva milijona mark investirati v novo avtomatično betonarno, posodobiti namerava avtopark in podobno. Avtorji koncepta mu priporočajo naj reši kadrovske probleme in izboljša marketing.

Pred štirimi leti smo to sliko objavili s podpisom Kadar gre slabo Tamu... Sodeč po globalnem razvojnem konceptu Maribora, za prihodnost mesta ob Dravi ta tovarna ni več pomembna.

Lestro izvažata znanje na najbolj zahtevna zahodna tržišča

Zasebno podjetje Lestro v Hočah proizvaja lesne obdelovalne stroje in ustvari letno 12 milijonov mark prometa. Osemindeset odstotkov proizvodnje izvozi na najbolj zahtevna zahodna tržišča, drugo pa prodaja na domačem trgu. Zaposlenih ima 200 delavcev.

Lestro pestijo likvidnostne težave, saj je že od leta 1992 zadolžen.

Po mnenju avtorjev globalnega razvojnega koncepta je v podjetju slabo razvita marketinška dejavnost, finančni oddelek ne deluje dobro. Menijo, da je Lestro eno redkih podjetij, ki lahko uspešno trži svoje znanje in proizvode na področju strojogradnje na zahodnem tržišču. Poleg tega se mu odpira tudi ruski trg. Zato ima vse možnosti, da v bližnji prihodnosti prihodek poveča na 20 do 25 milijonov mark. Pred tem pa mora rešiti problem prezadolženosti iz preteklosti, pri čemer bi mu morale priskočiti na pomoč tudi banke.

Marles 95 odstotkov proizvedenih hiš izvozi

V Marlesu proizvajalcu montažnih hiš in pohištva, je zaposlenih 800 delavcev. Podjetje ustvari letno za 55 milijonov mark prometa. Okoli 95 odstotkov proizvedenih hiš in polovico pohištva izvozi na zahodni trg, zlasti v Avstrijo, preostalo pa prodaja na domačem trgu. Podjetje posluje pozitivno.

Avtorji globalnega razvojnega koncepta ugotavljajo, da je proizvodnja v Marlesu na visoki tehnološki ravni in da so delavci motivirani za dobro in kvkvoostno delo. Tudi informacijski sistem v podjetju je dobro razvit. Podjetje je v zadnjih letih redno investiralo, v tujini pa ima tudi svoje podjetje za trženje, ki uspešno opravlja svojo funkcijo. V prihodnosti bo moralo po njihovem mnenju investirati v posodobitev pohištvenega programa, česar se vodstvo zaveda. Proizvodnja pohištva bodo morali prilagoditi željam najzahtevnejših kupcev. V sodelovanju z bankami, ki bi morale zagotavljati ugodnejše kredite za stanovanjsko gradnjo, bi Marles lahko veliko več hiš kot doslej prodal na domačem trgu.

Pik opravlja lon posle za tuje partnerje

V tovarni konfekcije Pik, ta letno ustvari okoli 20 milijonov mark prometa, je zaposlenih okoli 1000 delavcev. Okoli 90 odstotkov proizvodnje tvori lon posle, preostale proizvode pa prodaja Pik na domačem trgu.

Po mnenju avtorjev globalnega razvojnega koncepta je v Piku izredno visok strošek dela, saj znaša od 60 do 70 odstotkov. Za lon posle v tekstilu je cena delovne sile v Sloveniji že previsoka, zato so naše tovarne lahko konkurenčne samo še za lon posle pri zelo zahtevnih izdelkih. Podjetje zaposluje več kot 110 invalidov. Probleme ima tudi z uveljavljanjem blagovne znamke v tujini.

takšna industrijska podjetja, kot je Svila, stimulirali za razvoj in povečevanje izvoza.

Intes uspešno sodeluje z mariborsko univerzo

V podjetju Intes Mlin Testenine letno ustvari od 25 do 30 milijonov mark prometa. Zaposlenih je 200 delavcev. Zaradi kontroliranih cen pšenice so poslovni rezultati podjetja v veliki meri odvisni od odločitev države.

Intes Mlin Testenine pestijo po mnenju avtorjev globalnega koncepta prostorske in kadrovske težave. Podjetje ima probleme tudi z denacionalizacijo. Sicer pa ima podjetje lasten razvojni laboratorij, uspešno sodeluje tudi z mariborsko univerzo. Prav tako v podjetju vzpostavljajo sodoben informacijski sistem.

Na domačem trgu je italijanska konkurenca izredno močna. Intesove testenine so glede na to predrage, saj morajo kakovostno moko zanje uvažati iz Avstrije, embalaža pa iz Italije. Za agresivni marketing v podjetju nimajo dovolj sredstev. Prizadela jih je tudi izguba hrvaškega trga, saj je hrvaška vlada učinkovito zaščitila domače proizvajalce testenin. Hrvaški proizvajalci pa svoje testenine prosto prodajajo na slovenskem trgu.

Zaradi neposredne ogroženosti živilske industrije ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo vidijo v Intesu razvojne perspektive predvsem v kapitalskem povezovanju in izvozu na Vzhodu ter v nekatere arabske države. Druga razvojna možnost za podjetje pa je preusmeritev v delno gostinsko-turistično ponudbo.

Vinag prodaja 97 odstotkov vina na domačem trgu

Vinag ustvari letno za 20 milijonov mark prometa in daje delo in kruh okoli 280 delavcem. Tri četrtine prometa ustvari z vinskih programom, 97 odstotkov vina prodaja na domačem trgu. Vinag se ukvarja tudi s sadjarstvom. Okoli 30 odstotkov sadja prodaja na domačem trgu, 70 odstotkov pa izvozi. Posluje pozitivno.

Podjetje ima probleme z denacionalizacijo, saj mora trajne nasade vračati bivšim lastnikom.

Po mnenju avtorjev dolgoročnega koncepta je izobrazbena struktura v Vinagu slaba, saj okoli 100 zaposlenih nima končane niti osnovne šole. Vinag se srečuje tudi z nelojalno konkurenco zasebnih vinarjev, ki od prodanega vina ne plačujejo davkov, zato ga lahko prodajajo pod ceno. Vinag podobno kot skoraj vsi slovenski proizvajalci vrhunskih vin slabo trži svojo vina na zahodnem tržišču.

Sedaj ima 14-odstotni tržni delež na področju kakovostnih in vrhunskih vin v Sloveniji, v prihodnosti pa ga namerava še povečati. Po mnenju avtorjev globalnega koncepta bi moral Vinag skupaj z drugimi proizvajalci slovenskih vin organizirati distribucijske centre v tujini. Povezati bi se moral tudi z diasporo v Nemčiji, Kanadi, Združenih državah Amerike in drugih državah.

S skupnimi močmi bi lahko več dosegli

Avtorji globalnega koncepta za razvoj Maribora opozarjajo tudi na izreden pomen Hidromontaže in Metalne za gospodarstvo v Mariboru in regiji. Hidromontaža je zdaj v stečaju. Metalna pa posluje z izgubo. Avtorji študije menijo, da bi lahko obe podjetji preživeli, če bi dobili ustrezen delež poslov pri obnovi slovenskega elektrogospodarstva. Obe sta za to usposobljeni, saj je v Mariboru dovolj strokovnih kadrov za to dejavnost. Obe podjetji bi se morali po mnenju avtorjev globalnega koncepta povezati s katero od svetovnih multinacionalk.

Avtorji študije predlagajo tudi, naj bi se vsa podjetja, ki v Mariboru delujejo na področju gradbeništva, povezala za pridobivanje večjih poslov v Sloveniji in tujini. Po njihovem mnenju ni nobeno mariborsko gradbeno podjetje sposobno izvajati večje in kompleksnejše projekta, vsi mariborski gradbeniki skupaj pa bi se lahko lotili najzahtevnejših poslov.

Analiza avtorjev globalnega koncepta je pokazala, da razmere tudi v tistih mariborskih podjetjih, ki jim je kriza prizanesla, niso rožnate. Spodbudno pa je, da imajo vsa ta podjetja dobre razvojne možnosti, seveda če bodo odgovorni in umno poslovali in gospodarili.

V Črnomlju odprli nove prostore tovarne Danfoss

NAJVEČJA NALOŽBA V NOVA DELOVNA MESTA V SLOVENIJI

Mnogi v Sloveniji trdijo, da brez tujih naložb ne bo ne gospodarskega razvoja ne odpiranja novih, tako zaželenih delovnih mest. Nedavno odprtje novih proizvodnih prostorov v črnomaljski tovarni danskega koncerna Danfoss to misel potrjuje, saj je ta naložba, vredna 60 milijonov mark, letošnja največja naložba v slovenski industriji. Kar se tiče zaposlovanja, pa je naravnost samska, saj se je v tej tovarni letos sprostil 330 delovnih mest, z novo naložbo v prihodnjem letu pa se jih bo še 250.

»Za občino Črnomelj in belokrajnski okoliš so ta delovna mesta tako velikega pomena, da se ga skoraj ne da v celoti oceniti,« nam je po odprtju Danfossove tovarne dejal Jožef Kočevar, sekretar območnega sindikata ZSSS v Črnomlju. »V preteklih letih je zlasti v črnomaljski občini gospodarstvo izgubilo toliko delovnih mest, da je kazalo že na pravo katastrofo. Samo v tej občini je bilo do odprtja te tovarne 1500 nezaposlenih, zdaj pa se je število zmanjšalo po moji oceni na petino. V Danfosso so šli tudi delavci iz drugih podjetij, ne le z zavoda za zaposlovanje, in v marsikaterem podjetju so bili odhoda na tistem veseli. Zelo pomembna so ta delovna mesta za mlade, ki v tem delu Slovenije že niso vedeli ne kod ne kam. V Dan-

fossu pa so dali pri zaposlovanju prednost mlajšim od 28 let, manj natančni pri spoštovanju te starostne meje so bili le pri kvalificiranih delavcih. Ne nazadnje pa so nova delovna mesta pomembna tudi za sindikate, saj smo minula leta zaradi množičnega odpuščanja začeli izgubljati članstvo.«

Črnomaljska tovarna Danfoss je zrasla leta 1992 na "pogorišču" tovarne kompresorjev, ki jo je leta 1980 od-

začela tudi velika naložba v novo tovarno, ki je lastnika veljala 60 milijonov mark in se je končala pretekli teden s slovesnim odprtjem.

Direktor Danfossove tovarne v Črnomlju Leopold Panjan je povedal, da so 25 milijonov od 60 milijonov mark porabili za odkup zemljišča in postavitev tovarniške hale, 35 pa za stroje in drugo opremo. S to naložbo se bo obseg proizvodnje (zdaj izdelajo 1,1 milijona kompresorjev) podvojil, z novo naložbo v prihodnjem letu pa jih bodo lahko izdelali že tri milijone. In zaposlili bodo še 250 delavcev. V Danfosso sicer naredijo letno okoli deset milijonov kompresorjev za gospodinjske aparate.

Pomen te naložbe za Danfoss so poudarili tudi lastniki, ki so se osebno udeležili odprtja tovarne v Črnomlju, pomen za slovensko gospodarstvo pa sta s svojo prisotnostjo dokazala

prlo Gorenja GA. Preden so jo kupili Danci, je zaposlovala še 160 delavcev. Polovica jih je ostala pri novem lastniku, preostale pa so prezaposlili v novem podjetju EKI, ki so ga soustanovili občina Črnomelj, Gorenje GA in Metallflex iz Tolmina. Novi lastniki so v tovarno kompresorjev vložili 24 milijonov mark. Podjetje je postopoma večalo obseg proizvodnje in število zaposlenih, tako da jih je ob koncu lanskega leta delalo že tristo. Lani pa se je

minister za gospodarske dejavnosti Metod Dragonja in predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Joško Čuk. Pomenljiva gesta naj bi bilo tudi skupinsko odpiranje nove tovarne omenjenih visokih gostov. Danfoss na Slovenskem nima v lasti samo tovarne v Črnomlju. Je tudi 80-odstotni lastnik podjetja Danfoss Trata v Ljubljani in 30-odstotni lastnik podjetja Biterm v Bistrici ob Sotli.

N. L.

Leta 1992 je Danfoss kupil propadajočo Gorenjevo tovarno kompresorjev in jo razvil v eno svojih najpomembnejših proizvodjalnih gospodinjske aparate. Vanjo je doslej vložil 85 milijonov mark, delo pa je v njej našlo 630 ljudi, od tega letos v novi tovarni 330.

Samostojno podjetništvo v Sloveniji dobro razvito

BLIZU POVPREČJEM EVROPSKE UNIJE

Lani jeseni je Statistični urad Republike Slovenije opravil že drugo od sedmih raziskav mednarodnega projekta PECO o podjetjih in samostojnih podjetnikih posameznikov, ki ga metodološko vodi in usklajuje evropski statistični urad Eurostat iz Luksembourga. V tem projektu preučuje ustanovitev, razvoj, delovanje in preživetje podjetij in samostojnih podjetnikov posameznikov v enajstih srednje- in vzhodnoevropskih tranzicijskih državah. Rezultati kažejo, da je Slovenija med najbolj razvitimi državami v tranziciji, kar se tiče razvoja in uspešnosti samostojnih podjetnikov posameznikov, da ima največ podjetij in samostojnih podjetnikov v predelovalnih dejavnostih med vsemi državami. Pa tudi pri primerjavi ustrezne zakonodaje se je uvrstila med tiste, ki jo imajo najbolj primerljivo z zakonodajo Evropske unije.

Podatki iz raziskave se nanašajo na podjetja in samostojne podjetnike posameznike, ki so bili ustanovljeni leta 1995, prvega septembra leta 1996 pa so bili še aktivni. V vzrocu je bila 1401 "enota", od tega 553 pravnih oseb (podjetij) in 848 fizičnih oseb (samostojnih podjetnikov posameznikov).

Od celotne obravnavane poslovne populacije iz leta 1995 je bilo skoraj 85 odstotkov samostojnih podjetnikov. To je zaradi mnogo preprostejše zakonodaje pri ustanovitvi dejavnosti samostojnega podjetnika posameznika v primerjavi s podjetjem razumljivo, saj ni treba imeti ustanovitvenega kapitala, vodenje knjig je preprostejše itd.

Podobno razmerje je tudi na Poljskem, Češkem, Slovaškem in v Bolgariji. V Latviji in Romuniji pa so prevladovali pravne osebe, glavni vzrok pa je zakonodaja.

V Sloveniji je največ podjetij in samostojnih podjetnikov nastalo v trgovini, skoraj 23 odstotkov vseh, v predelovalnih dejavnostih jih je bilo skoraj 20 odstotkov, v gradbeništvu dobrih 15, v prometu 10, v gostinstvu pa le slabih devet odstotkov. Na Madžarskem, Češkem in v Sloveniji so bili podjetja in podjetniki bolj enakomerno porazdeljeni po dejavnostih kot v drugih srednje- in vzhodnoevropskih deželah v tranziciji. Slovenija pa se med vsemi opazovanimi državami po odstotku ustanovljenih podjetij in samostojnih podjetnikov v predelovalnih dejavnostih najbolj približuje razmerjem v državah Evropske unije. Tudi po številu še aktivnih opazovanih poslovnih oseb je Slovenija pred vsemi drugimi državami: aktivnih je bilo dobrih 80 odstotkov poslovnih oseb, specičnih manj kot sedem, ukinjenih pa 12,5 odstotka.

So pa zato v Sloveniji poslovno skoraj najmanj aktivne ženske. Samo v Albaniji je manj žensk (20,4 odstotka) med ustanovitelji poslovnih oseb kot v Sloveniji (28,1 odstotka). Na Češkem so 37,4 odstotka poslovnih oseb ustanovile ženske, v Latviji skoraj prav tolikšen delež, v Bolgariji pa nekaj manj kot 36 odstotkov vseh poslovnih oseb.

V naši državi je daleč najbolj razporejeno število podjetij in samostojnih podjetij med mesti in deželo. V mestih jih je

nastalo le 56,1 odstotka, v nemestnem okolju pa 43,9 odstotka. V vseh drugih državah razen v Litvi, ki ima podobno razpršene dejavnosti po mestih in okolici, so poslovne dejavnosti skoraj omejene na mesta. V Ljubljani, denimo, je bilo v letu 1995 le dobrih devet odstotkov vseh ustanovitev podjetij in samostojnih podjetnikov. V glavnih mestih Poljske in Romunije so rezultati podobni, čeprav nekaj višji, v glavnem mestu Estonije pa je bilo ustanovljenih kar 48,7 odstotka vseh novih podjetij in samostojnih podjetnikov, v glavnem mestu Latvije pa celo dobra polovica.

Brskanje po izobrazbi je pokazalo, da ima v Sloveniji kar 43 odstotkov ustanoviteljev podjetij in podjetnikov poklicno šolo, srednjo skoraj 38 odstotkov, višjo in visoko 12 ter osnovno šolo sedem odstotkov. Med njimi je bilo kajpak največ starih manj kot 40 let. Ustanoviteljev, starih od 30 do 39 let je bilo 36,8 odstotka, tistih pod 30 leti petina, starih od 40 do 44 let samo 16 odstotkov, od 45 do 49 let trinajst odstotkov, starejših od 49 let pa 14 odstotkov.

Raziskava je zajela tudi mnenja ustanoviteljev o pogojih poslovanja. Skoraj dve tretjini jih je odgovorilo, da imajo največ težav s pomanjkanjem finančnih sredstev, polovica je omenjala plačilno nesposobnost partnerjev, tretjina slabe možnosti najemanja posojil, po petnajst odstotkov pa se jih je pritožilo nad pomanjkanjem usposobljenih delavcev in neustrezno tehnologijo. Podjetja in podjetniki, ki so imeli težave s prodajo izdelkov ali storitev, so največkrat omenjali plačilno nezmožnost strank (skoraj dve tretjini), preveliko konkurenco (dobra polovica), zniževanje cen zaradi konkurence (tretjina). Slaba četrtina je potožila, da je glavni vzrok, ker podjetje ni znano na trgu, samo slaba petina pa je prisodila glavno krivdo za slabo prodajo svojim nerazvitim marketinškim sposobnostim.

N. L.

Trideseti mednarodni obrtni sejem v Celju

DRŽAVA NAJ PRISLUHNE MALEMU GOSPODARSTVU

Čeprav nimamo natančnih podatkov o velikosti slovenskih sejmskih prirediteljev, si upamo trditi, da od Mednarodnega obrtnega sejma v Celju, odprt je ta teden, ni večjega po številu udeležencev in številu držav, iz katere so prišli razstavljalci. Nekateri menijo, da mu ga tudi po gospodarskem pomenu ni para, saj naj bi bil MOS drugi evropski sejem obrti in malega gospodarstva. Letos sodeluje 1765 razstavljalcev iz 27 držav. Večina se je sejma udeležila posredno, prek zastopniških podjetij, zanimivo pa je, da so neposredno prišli v Celje razstavljalci iz Japonske in Singapurja. Na sejm ni razstavljalcev iz obrtne dejavnosti samo iz Južne Amerike in Avstralije.

Mednarodni obrtni sejem v Celju ni pomemben le zaradi mogočih navezav poslovnih stikov. Veljavo mu dajejo številne strokovne prireditve, med katerimi je najodmevnejše tradicionalno posvetovanje o položaju obrti na Slovenskem z obvezno udeležbo

Mednarodni sejem malega gospodarstva je prav gotovo največja sejmska prireditev v Sloveniji in druga največja tovrstna v Evropi. Odbor za gospodarstvo državnega zbora je posvetil eno sejo malemu gospodarstvu in se sklenil zavzeti za večjo državno podporo in zaščito tega pomembnega dela gospodarstva.

predstavnikov vlade, in pa podelitve raznih strokovnih priznanj. Obrtna zbornica je tradicionalno podelila svoja najvišja priznanja za izjemne dosežke. "Briljantni ceh"

v obliki prstana je letos prejel Janez Oven, lastnik Oven-seta s. p. iz Ljubljane, izdelovalec strojev in naprav za varjenje in termično obdelavo izdelkov. "Zlati ceh" sta

prejela kamnosek Jože Kic iz Škocjana in orodjar Ivan Bric iz Ljubljane. Pet podjetnikov je prejelo "srebrne", osem pa "bronaste cehe". Štiri priznanja je obrtnikom s svojega

območja podelila tudi mestna občina Celje.

V Celju pa so se ta tork sestal tudi člani odbora za gospodarstvo državnega zbora in obravnavali strategijo razvoja malega gospodarstva, ki jo je pripravilo ministrstvo za gospodarske dejavnosti, ter položaj malega podjetnika.

Strategija je nastajala od leta 1995 ob podpori programa Phare in sodelovanju Obrtne zbornice Slovenije, lani julija pa jo je sprejela vlada. Odbor za gospodarstvo jo je ocenil kot dobro osnovo za nadaljnje korake pri krepitvi položaja malega gospodarstva, med katerimi bi bila najpomembnejša sprejetje zakona o razvoju malega gospodarstva ter ustanovitev ministrstva za malo gospodarstvo in razvoj. Le tako bi zakon o razvoju malega gospodarstva zaživel v praksi, strategija pa bi se uresničevala. Dodali so še, da mora država nameniti več denarja za pospeševanje malega gospodarstva.

Obrtniki že leta opozarjajo na svoje težave pri poslovanju, in večino so jih omenjali tudi

letos. Predsednik obrtne zbornice Slovenije Miha Grah je opozoril zlasti na plačilno nedisciplino, na neugodnosti pri prenosu obrtne dejavnosti na družinskega naslednika, še posebej pa na bodoči zakon o davku na dodano vrednost. Grah se je zavzel, naj odgovorni v državi vendarle prisluhnejo opozorilom obrtnikov o nesmiselnem načinu uvedbe davka na dodano vrednost. Prenos obratovalnice z očeta na sina, je opozoril Grah, je preprostejši in cenejši, če obratovalnica pri očetu usahne, pri sinu pa znova zaživi, kot pa če se posameznik spusti v postopek prenosa lastništva. Ta je povrh vsega še drag. Od vseh težav je za male podjetnike najhujše breme plačilni nered, ki bo uničil mnoge obratovalnice, če država na tem področju ne bo ukrenila kaj učinkovitega.

Potem ko so se s pomočjo strokovnih sodelavcev obrtne zbornice člani odbora za gospodarstvo državnega zbora seznanili tudi, kako zakonodaja v drugih državah štiti in spodbuja razvoj malega gospodarstva, so se odločili podpreti pripombe in pobude slovenskih obrtnikov, naslovljene na nastajajočo novo delovnopravno zakonodajo.

N. L.

4. letne športne igre Sindikata zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije

ZDRAV DUH TUDI V ZDRAVIH TELESIH ZDRAVSTVENIH DELAVCEV

V Srednješolskem centru na Ptujju so bile konec minulega tedna 4. letne športne igre Sindikata zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije, ki so jih odlično pripravili člani tega sindikata iz Zavoda za varstvo in delovno usposabljanje mladine dr. Marijana Borštnarja iz Dornave pri Ptujju. Organizatorjem in udeležencem je bilo vreme izredno naklonjeno, saj je ves dan sijalo sonce, kar je še dodatno prispevalo k že tako ali tako veselemu razpoloženju.

Športne igre, na katerih se je zbralo preko 360 zdravstvenih delavcev iz 16 zavodov, je odprl predsednik Sindikata zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije **Erih Šerbec**. Udeležence je pozval, naj se v času iger družijo in izmenjajo izkušnje iz sindikalnega dela, saj jih bodo v letošnji vroči jeseni še kako potrebovali, ko se bo treba pogajati za spoštovanje delavskih pravic. Udeležence športnih iger je pozdravil tudi župan občine Dornava **Tone Velikonja**. Dejal je, da je Zavod dr. Marijana Borštnarja največja ustanova v Dornavi, s katero živi vsa občina. Zato si občina tudi prizadeva, da bi čim prej uredili neustrezne prostorske razmere, v katerih danes zavod še vedno deluje. Sindikat zdravstva in socialnega skrbstva je pozval, naj po svojih najboljših močeh podpre prizadevanja zdravstvenih delavcev in občanov Dornave za rešitev tega problema.

Po svečani otvoritvi so se zdravstvene delavke in delavci pomerili v številnih športnih disciplinah. Tako kakor na do-

Na 4. športnih igrah Sindikata zdravstva in socialnega skrbstva se je letos zbralo preko 360 udeležencev iz 16 zavodov.

sedanjih igrah so tudi tokrat na športnih igriščih pokazali veliko borbenosti in požrtvovalnosti, saj veliki večini ekip očitno ni bilo vseeno, kako se bodo na tekmovanju odrezali.

REZULTATI – košarka, ženske: 1. Splošna bolnišnica

Maribor, 2. Zdravstveni dom dr. A. Drolca Maribor, 3. SZV Dutovlje; **moški:** 1. Zdravstveni dom dr. A. Drolca Maribor, 2. Splošna bolnišnica Maribor, 3. Zavod dr. M. Borštnarja Dornava; **odbojka – ženske:** 1. Splošna bolnišnica Maribor, 2.

V ženski odbojki so se pomerile tudi zdravstvene delavke iz Nove Gorice in Metlike, ki pa jim športna sreča tokrat ni bila najbolj naklonjena. Na koncu so morale priznati premoč Štajerkam.

Zdravstveni dom dr. A. Drolca Maribor, 3. Zdravstveni dom Lenart; **moški:** 1. Zdravstveni dom dr. A. Drolca Maribor, 2. Zavod za zdravstveno varstvo Maribor, 3. Zavod dr. M. Borštnarja Dornava; **nogomet:** 1. Zavod dr. M. Borštnarja Dornava, 2. Zdravstveni dom dr. A. Drolca Maribor, 3. Splošna bolnišnica Murska Sobota; **tenis – ženske:** 1. Zdravstveni dom Lenart, 2. Splošna bolnišnica Maribor, 3. Zdravstveni dom dr. A. Drolca Maribor; **moški:** 1. Zdravstveni dom dr. A. Drolca Maribor, 2. Splošna bolnišnica Maribor, 3. Zavod dr. M. Borštnarja Dornava; **ribolov – ekipno:** 1. Zavod za zdravstveno varstvo Maribor, 2. Zdravstveni dom dr. A. Drolca Maribor, 3. Zdravstveni dom Lenart; **posamično:** 1. Marko Štuhec, 2. Roman Lorbek, 3. Benjamin Vohar; **vlečenje vrvi:** 1. Zdravstveni dom dr. A. Drolca Maribor, 2. Zavod dr. M. Borštnarja Dornava, 3. Splošna bolnišnica Maribor, 4. Splošna bolnišnica Murska Sobota, 5. Zdravstveni dom Lenart, 6. Dom starejših občanov Črnomelj.

V skupnem seštevku je prvo mesto zasedla ekipa **Zdravstvenega doma dr. A. Drolca iz Maribora**, druga je bila ekipa **Splošne bolnišnice Maribor**, na tretje mesto pa se je uvrstila ekipa domačinov – **Zavoda dr. M. Borštnarja iz Dornave**.

Po športnih igrah so se udeleženci zbrali še na družabnem srečanju v domu ptujskih ribičev, kjer je bilo veselo do poznih nočnih ur.

Trije prizadevni organizatorji – Branko Počkar, Jože Korošec in Alojz Horvat (z leve proti desni), so imeli ves dan polne roke dela

Erih Šerbec se je najraje zadrževal v družbi simpatičnih in temperamentnih tekmovalk iz Zdravstvenega doma dr. A. Drolca iz Maribora.

Košarkarji so v sončnem vremenu zaigrali kar na odprtem igrišču.

Tecimo skupaj!

Eden osrednjih, če že ne kar največji športnorekreativni dogodek v Srednji Evropi bo to soboto prav gotovo t. i. Samsung Running Festival: pod geslom »Let's run together« (ali »Tecimo skupaj« po naše) bo potekal v devetih državah, skupno pa naj bi se ga udeležilo kar 257.000 »ljudi dobre volje«! Pri nas ga bo organiziral družba Intrade iz Maribora, in sicer 20. t. m. ob 11. uri na Snežnem stadionu v Mariboru.

S čolni po Soči

Odbor športa za vse pri Olimpijskem komiteju Slovenije pripravlja 7. srečanje imetnikov olimpijske kartice, ki bo to soboto (20. t. m.) v Bovcu. Na svoj račun bodo prišli predvsem ljubitelji športov na divjih vodah, saj se bodo lahko pod vodstvom izkušenih inštruktorjev preskusili v vožnji s kajaki in rafti. Pester pa bo tudi dodatni program srečanja, ki se bo začelo ob 10.30.

N. J.

Mesec športa 1997

Kar 5092 športnorekreativnih vadbenih programov vsebujejo knjžice, ki jih je ministrstvo za šolstvo in šport (skupaj s Športno unijo Slovenije, Olimpijskim komitejem Slovenije – odborom športa za vse, Planinsko zvezo

Slovenije in še nekaterimi organizacijami) izdalo in razposlalo po naših domovih. Knjžice so tiskane tako, da zajemajo le tiste programe, ki so za uporabnika najzanimivejši – torej tiste, ki se odvijajo v naši okolici. Od 1800 programov, ki se bodo izvajali od 12. septembra do 12. oktobra letošnjega leta, jih bo kar 56 odstotkov brezplačnih. Tedenska dogajanja v okviru letošnjega Meseca športa bomo lahko spremljali na Teletekstu TVS, na strani 485, in v drugih 53 medijih, ki redno spremljajo šport za vse.

Vzpon na Zatrnik

Po napornem vzponu na Vršič si bomo kolesarji na naslednji gorenjski postaji kar malo odpočili. V soboto, 20. septembra, nas čaka rekreativna dirka na (nekdanj) znani in priljubljeni smučarski center Zatrnik. Štart bo ob 10. uri pri gostilni Zadruha v Zgornjih Gorjah, cilj pa pred diskoteko Anžk. Dolžina proge je 5,2 km, premagati pa bo potrebno 340 m višinske razlike. Prijave sprejemajo do 17. 9. in še na dan prireditve do pol dveh ure zjutraj. Ob prijavi bodo mladi razdeljeni v pet kategorij, rekreativci, ženske in gorski kolesarji v dve, veterani pa v šest starostnih skupin. Prijavnina za »odrasle« kategorije je 1.500 tolarjev. Vse prijavljene na cilju čaka žrebanje bogatih nagrad (prva nagrada je gorsko kolo!). Kolesarski klub Bled je za dodatne informacije in prijave mogoče priključiti po telefonu 064-79-50.

KAM, KAJ, KJE...

3. ski roll

Tekaški klub Kobarid vabi na vzpon s tekaškimi rolkami v rojstno vas pesnika Simona Gregorčiča – 610 m visoki kraj Vršno. Prireditve bo v nedeljo, 21. septembra, na voljo pa bosta dve dolžini prog. Štart tekmovalcev na 2 km bo ob 10.45 v kraju Libušnje (na 450 m nad morjem). Ob pol dvanajstih se bodo na 4,5 km dolgi progi začeli meriti še

drugi rolkarji. Začeli bodo na nadmorski višini 235 m, v kraju Smast. Do Vrsnega pot vodi po novi asfaltni prevleki. Organizator je predvidel devet moških in šest ženskih kategorij. V predprijavi (do 18. 9.) je prijavnina 800 tolarjev, na dan prireditve pa bo za 200 tolarjev višja (zamudniki se bodo lahko prijavljali v kobariškem baru Gotar). Na cilju bo vsak prejel topel obrok. Prijave zbira Marijan

Krajnik, Stresova 4 b, Kobarid, telefon 065-85-835.

Tek parov

Učitelji, učenci in starši osnovne šole Bakovci in podružnične šole Dokležovje organizirajo v nedeljo, 21. septembra, ob 10. uri športnorekreativno prireditev Tek parov. Par (ženska + moški) je lahko sestavljen po teh kriterijih: v skupni starosti do 30 let, od 31 do 70, od 71-99 in nad 100 let. Glede na znano gostoljubnost Prekmurcev udeležencem ne bo zmanjkalo ne hrane ne pijače, kaj šele dobre volje. Za prijave in informacije je zadolžen ravnatelj in marljivi športni dealvec Janko Rožman, ki ga ujamemo po telefonu 069-43-099.

Humanitarna športna prireditev v Ljubljani

»Veter v laseh – s športom proti drogi« je vseslovenski projekt, ki je letos potekal v dvajsetih slovenskih krajih in v aktivnosti vključil skupaj čez 10.000 mladih. Ti so se, raje kot za drogo, odločili za športno preživljanje prostega časa. Zadnjo letošnjo prireditev pripravlja Športna unija Slovenije v sodelovanju s Študentsko organizacijo uiverze v Ljubljani in še nekaterimi pokrovitelji. Potekala bo v okviru mednarodnega seminarja s temo »Odvsnost

v Evropi«, ki bo v Cankarjevem domu.

V sredo, 17. septembra, bodo organizatorji ob 17. uri v avli Cankarjevega doma odprli razstavo slik in plakatov na temo »s športom proti drogi«. Prvi športno obarvani dan bo četrtek, 18. septembra. V dopoldanskem času se bodo merili predšolski in osnovnošolski otroci: ob 9.30 se bodo začele košarkarske tekme (tri na tri), športne delavnice za otroke, predstavitev hokeja na rolerjih in tekmovanje v hokeju na asfaltu, popoldan pa bo namenjen srednješolcem in drugim, ki bi se želeli pridružiti.

V petkovem dopoldnevu se bodo (ob pol desetih) nadaljevale privlačne športne aktivnosti za mlade, čas od desete ure naprej pa bo namenjen predstavitvi paralelnega slaloma na rolerjih. Popoldan bo poleg tekmovanja z rolerji (kategorije bodo: moški – do 15 let in nad 15 let, ženske – enotna kategorija), zanimiv dodatek k programu pa še aerobika. Pod vodstvom vaditeljice Saše Benedičič Tomat se bodo ob 16. uri preizkusili v klasični, funk in latino aerobiki.

Prijavnine za tekmovanja ni, prijavitelj pa se je treba do 17. septembra pri Iztoku Rinku, po telefonih 061-13-19-277 ali 311-728.

AFA – Akademija za fitness in aerobiko vabi na Roglo

Poletni dnevi so na koledarju že skoraj usahnili. To pa pome-

ni, da vseh, ki se redno ukvarjamo z rekreacijo ob kratkih dnevih in muhastem vremenu ne bo več mogoče videti v naravi. Fitnessi in dvorane za aerobiko se bodo ponovno množično napolnili.

Že šesto leto zapored vam AFA – Akademija za fitness in aerobiko – pripravlja pravi spektakel, ki se bo odvijal na Rogli od 26. do 28. septembra. Kot vsako leto je organizatorica Jožica Sepohar Znidar tudi letos pripravila poleg ustaljenega programa (delavnice aerobike s svetovno priznanimi vadbitelji ter predavanja o fitnesu in zdravem življenju) veliko presenečenj in novosti. Eno takšnih je zagotovo ROLANJE. Vsi, ki se z zavistjo opazujete mladino, kako se podi z rolerji, se jim boste na kongresu zagotovo samozavestno pridružili, saj se boste naučili začetnih prvin in drugih spretnosti. Največja novost tega kongresa je predstavitev PUMP-a, ki prihaja iz Nove Zelandije in naj zaenkrat ostane še skrivnost. Za vse, ki ste željni zabave in vam bo ostalo še nekaj energije za zvečer, vas v soboto, 27. septembra, vabimo na »Fit party« s skupino AFA pro team in zanimivimi nastopajočimi s področja fitnesa in aerobike.

Preživite zadnji septembrski vikend malo drugače in se udeležite največjega fitneškega in aerobičnega kongresa v Sloveniji. V nedeljo bomo od 15. ure dalje odprli vrata za vse, ki bi si dejavnost radi ogledali ali pa sodelovali v delavnicah. Prijave zbirajo po telefonu 061-737-112.

Pripravlja: Žiga Černe

DELAVKE IN DELAVCI, BREZPOSELNI IN UPOKOJENCI,

NEZADOVOLJNI

- Z ZAKONODAJO, KI ZMANJŠUJE PRAVICE ZAPOSLENIH IN BREZPOSELNIH,
- UKINJANJEM PODJETIJ, DELOVNIH MEST IN POVEČEVANJEM BREZPOSELNOSTI,

PRIDITE NA PROTESTNI SHOD **skei** LJUBLJANA '97 – ZA BOLJŠI JUTRI:

- za** zaščito kovinske in elektroindustrije
- za** ustavitev plaza stečajev zaradi zaključka lastninjenja
- za** ohranitev proizvodno uspešnih in izvozno usmerjenih družb
- za** razvojno politiko, ki bo omogočala polno zaposlenost
- za** ohranitev pravic iz zakona o zaposlovanju in zavarovanju delavcev za primer brezposelnosti
- za** izplačevanje plač in regresov v skladu s kolektivno pogodbo
- za** zaščito malih delničarjev
- za** gospodarsko in socialno politiko po meri delavk in delavcev

24. septembra 1997 ob 11. uri
v Ljubljano na Trg republike

VAŠ **skei**